1 ԱՊՐԻԼ 2000 ՇԱԲԱԹ 60 (2028)

Ազգ
Azg
armenian daily

Արտաքին հարաբերությունները՝ միայն արտաքին գործերի նախարարության միջոցով

ՀՀ Նախագահ Ռ. Քոչարյանը երեկ ստորագրել է ըստ մեզ մի շատ կարեւոր հրամանագիր՝ «ՀՀ միասնական արտաքին քաղաքականության վարման գործում ՀՀ գործադիր իշխանությունների գործունեությունը համակարգելու մասին» վերնագրով, որը տարբեր նախարարությունների ու գերատեսչությունների արտաքին քաղաքական, տնտեսական գործունեությունն ու կապերը ենթարկում է ՀՀ արտգործնախարարության վերահսկողությանն ու համակարգմանը: Այսուհետեւ գործադիր տարբեր իշխանություններն իրենց միջազգային պաշտոնական այցերը, խորհրդատվությունները, բանակցությունները, օտարերկրյա պետություններին ու միջազգային կազմակերպություններին տրվող տեղեկությունները պետք է համաձայնեցնեն ԱԳ նախարարության հետ: Հրամանագիրը հույս է ներշնչում, որ 1991 թ.-ից ի վեր այս բնագավառում տիրող խառնաշփոթ վիճակը, ինքնագործունեությունը, դրանցից բխող հակասությունները վերջ կգտնեն, եւ Հայաստանն արտաքին աշխարհին քաղաքական ու տնտեսական կարեւորագույն հարցերում կներկայանա պետական մեկ եւ միասնական տեսքով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ցեղասպանության ընդունումը կուժեղացնի Թուրքիայի դեմոկրատական իմնությունը

Գտնում է Շվեդիայի խորհրդարանը

Մարտի 29-ին, ինչպես հաղորդել էինք մեր երեկվա համարում, Շվեդիայի խորհրդարանը՝ Ռիքսդագը, հաստատեց Հայկական ցեղասպանության փաստը: Այս կապակցությամբ երեկ Շվեդիայի հայկական 15 միությունների ախտանիը համադրող կենտրոնի նախագահ եւ «Նոր հորիզոն» պարբերաթերթի խմբագիր Կարե Հակեբյանը մեզ փոխանցեց Ռիքսդագի արտաքին քաղաքականության հանձնախմբի կողմից պատրաստված եւ խորհրդարանի ընդունած հետեւյալ բանաձեւը. «Անհրաժեշտ եւ հարկավոր է պաշտոնական զելույցով ճանաչել հայերի դեմ կատարված ցեղասպանությունը: 1985 թ. Միացյալ ազգերի կազմակերպությունը եւ Եվրոպական պառլամենտը հաստատեցին, որ Օսմանյան կայսրությունը դարասկզբին հայերի դեմ կատարել է ցեղասպանություն: Արտաքին քաղաքականության պառլամենտական հանձնախումբն այն կարծիքին է, որ որքան Թուրքիան իր անցյալի նկատմամբ ավելի բացահայտություն ցուցաբերի, այնքան ավելի կնպաստի Թուրքիայի դեմոկրատական իմնությունը ուժեղացնելու գործին: Ուստի կարեւոր է հայ ժողովրդի դեմ կատարված ցեղասպանության կապակցությամբ իրականացնել անկողմնակալ անկախ միջազգային ուսումնասիրություն:

Ծանրակշիռ ազդեցություն կունենա նաեւ այն հանգամանքը, եթե հնարավոր լինի զարգացնել առավել բացահայտություն 1915-ի եւ հետագա տարիների դեպքերի համար: Այսպիսով որեւէ քարելավում վստահ կարեւորություն պիտի ունենա ամբողջական Կովկասի կայունության եւ զարգացման համար եւս»:

Հայկական պատվիրակության հանդիպումը Պոլ Գոբլի եւ այլոց հետ Վաշինգտոնում

Արդեն 3-րդ շաբաթն է Մ. Նահանգներում է գտնվում Հայաստանի քաղաքական մի շարք կուսակցությունների, ոչ կառավարական կազմակերպությունների եւ մամուլի ներկայացուցիչներից բաղկացած 16 հոգանոց պատվիրակությունը, որը Չիկագոյում, Բալթիմորում եւ Վաշինգտոնում բազմաթիվ հանդիպումներ է ունեցել ամերիկյան հասարակական եւ քաղաքական, ինչպես նաեւ լրատվական ու տնտեսական շրջանակների հետ: Մ. Նահանգների դեմոկրատական ինստիտուտի հրավերով Մ. Նահանգներ այցելող մեր պատվիրակության թերեւս ամենահետաքրքրական հանդիպումը կայացել է չորեքշաբթի օրը Վաշինգտոնում: Ամերիկյան կողմից հանդիպմանն են մասնակցել Կառնեգի ֆոնդից Անատոլ Լեւին, «Ազատություն» ռադիոկայանի միջազգային քաղաքական մեկնաբան Պոլ Գոբլը, դեմոկրատական ինստիտուտից Բրենդի Քիպլինգը, Կոնգրեսի Հելսինկյան խմբից Մայքլ Օխսը եւ ուրիշներ: Հակառակ սպասումների, Պոլ Գոբլը ոչինչ չի խոսել իր հայտնի ծրագրի մասին: Ընդհանրապես ամերիկյան կողմը ջանացել է լսողի դերում լինել: Հայկական պատվիրակությունից հիմնական ելույթներ են պարզել ՀՅԴ-ից Հրանտ Աբովյանը եւ ՀԺԿ-ից Ստեփան Մինասյանը:

Պատվիրակությունը Երեւան կվերադառնա կիրակի օրը:

Եզրափակվեցին հայ-ռուսական զորավարժությունները

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մարտի 31-ին Արմավիրի մարզի Բաղրամյանի անվան ուսումնական զորավարժարանում կայացավ հայ-ռուսական համատեղ հրամանատարա-շտաբային զորավարժությունների ավարտական փուլը: Զորավարժություններին մասնակցում էին ՀՀ Զինված ուժերի 5-րդ բանակային կորպուսը եւ Հայաստանի տարածքում տեղակայված ռուսաստանյան 102-րդ ռազմակայանը, ընդհանուր առմամբ՝ 2000 զինծառայողներ: Զորավարժությունները կայացան Անդրկովկասում ռուսական զորախմբի հրամանատար գեներալ-լեյտենանտ Վլադիմիր Անդրեեւի ղեկավարությամբ:

Զորավարժություններին ներկա էին ՀՀ պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանը, ՀՀ նախագահի ռազմական հարցերի գծով խորհրդական Գուրգեն Դալիբալթայանը, ԼՂՀ պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանը, ՀՀ ԶՈՒ բարձրագույն սպայակազմը:

Ինչպես հայտնեց Հայաստանի Զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ գեներալ-լեյտենանտ Միխայել Հարությունյանը, Հայաստանի տարածքում ամեն տարի անցկացվող համատեղ հրամանատարա-շտաբային զորավարժությունների նպատակն է կատարելագործել փոխգործունեության մակարդակը լեռնային եւ լեռնա-անտառային տեղանքում: Հարությունյանը հերքեց այն տեղեկությունները, թե զորավարժությունները նպատակաուղղված են Չեչնիայում ծերք բերված մարտական փորձի ընդհանրացմանը: Միաժամանակ նա նշեց մարտական գործողությունների ընթացքում ձեռք բերված փորձի փոխադարձ փոխանակման անհրաժեշտությունը:

Զինվորական մասնագետների գնահատմամբ, համատեղ զորավարժությունները հաջող անցան եւ ցուցադրեցին հրամկազմի աճած պրոֆեսիոնալիզմն ու փոխգործունեության բարձր աստիճանը: Հայ եւ ռուս զինվորականների փոխհարաբերությունների վրա չեն ազդել նաեւ Հայաստանի Զինված ուժերում կատարված կադրային փոփոխությունները: Գեներալ-լեյտենանտ Անդրեեւը լրագրողներին կոչ արեց քաղաքական ասեկոսներ չփնտրել հիշյալ կադրային փոփոխությունների մեջ, իսկ Հայաստանի ԶՈՒ գլխավոր շտաբի պետը հայտարարեց, որ նոր նշանակումների արդյունքում գեներալական պաշտոններում հայտնվել են փորձառու զինվորականներ, ինչը կհանգեցնի բանակի մարտական պատրաստության բարձրացմանը:

ԼՂՀ պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանը բացառեց Ադրբեջանի կողմից մարտական գործողությունների վերսկսման հնարավորությունը՝ կապված Լեռնային Ղարաբաղում տեղի ունեցած վերջին իրադարձությունների հետ: Նույն հարցի առնչությամբ Հայաստանի ԶՈՒ գլխավոր շտաբի պետը հայտարարեց. «Եթե նրանք փորձեն նման եղանակով լուծել ղարաբաղյան հարցը, ապա համապատասխան հակահարված կստանան՝ ռազմական արվեստի բոլոր օրենքներով»:

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ԶԱՐՄԱՆՔ

Ուսաղրություն, ուսաղրություն. խոսում են իշխանությունները

Ի գիտություն ՀՀ քաղաքացիների

ՏԻԳՐԱՆ ԲԱԲԱՅԱՆ

Քանի որ 2000 թ. մարտը Հայաստանում աչքի ընկավ սոցիալ-տնտեսական ճգնաժամի էլ ավելի խորացմամբ, իշխանությունները հանրապետության քաղաքացիների համար նախապատրաստել են մի փաստաթուղթ, որի նախագիծը փոքր-ինչ զարտուղի ճանապարհով հայտնվեց **«Ազգում»**, այնպես որ սիրով օգտվում ենք հրապարակելու առաջնությունից: Չցանկանալով փաստաթղթին կցել մեկնաբանություն կամ վերլուծություն՝ ներկայացնում ենք սույն շարադրված հիմնադրույթները, քանզի չենք ուզում ուղերձի հասցեատերերի մեջ կանխավ խաթարել բնական զարմանքը, որն ինքներս էլ զգացինք, երբ ընթերցեցինք ներքոշարադրյալը:

Այսպիսով՝

Տես # էջ 2

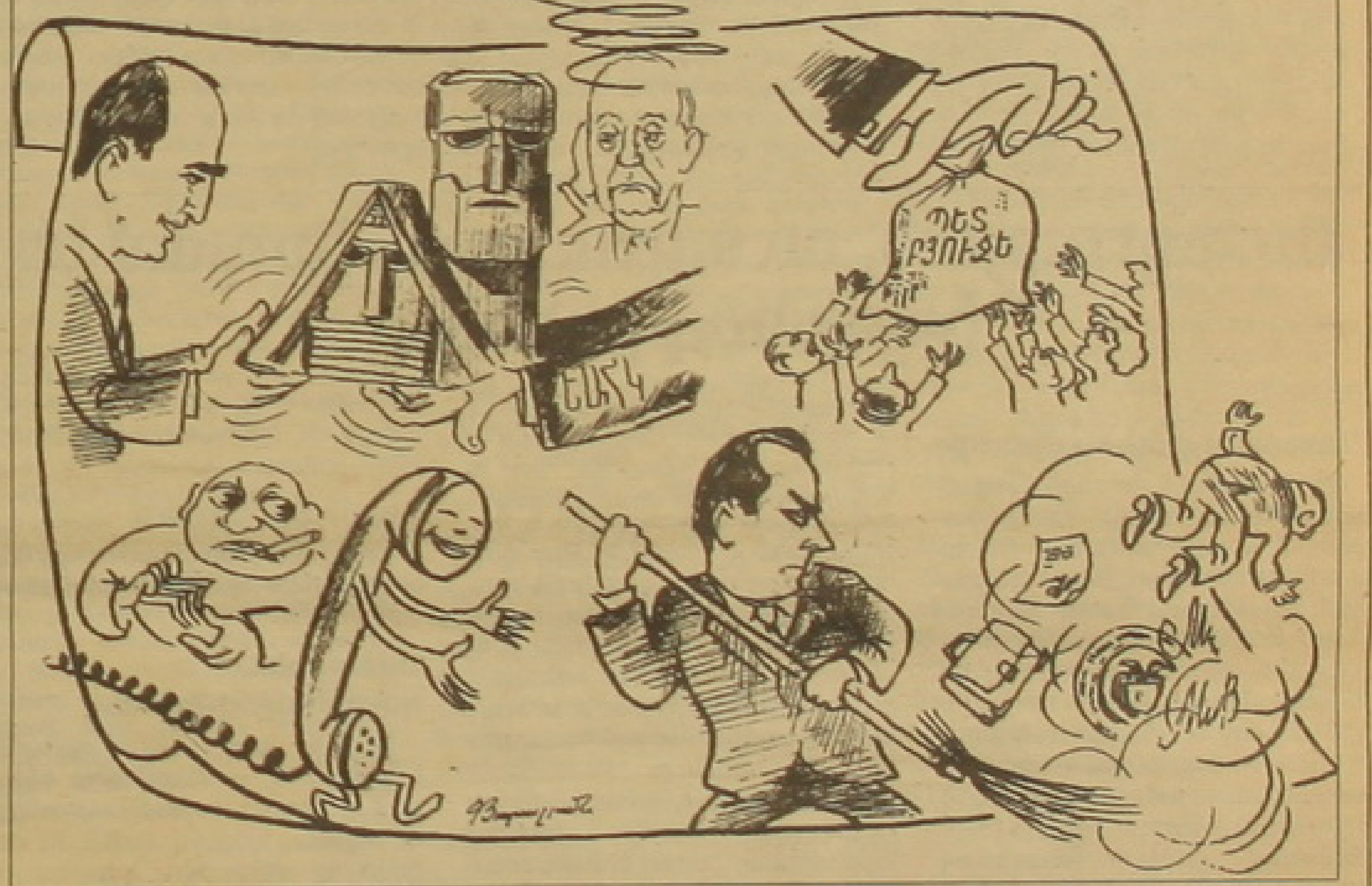

Անկարան շարունակում է մեղադրել իր հարեւաններին

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 31 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական ազգայնական «Թյուրքիե» օրաթերթն իր երեկվա համարում մեղադրական հրապարակում է տպագրել Թուրքիայի հարեւանների կողմից հակաթուրքական գործողություններին սատարելու վերաբերյալ: Թերթում մասնավորապես նշվում է. «Թուրքական հատուկ ծառայություններն ուսաղրությամբ հետեւում են Իրաքում, Իրանում, ՌԴ-ում, Սիրիայում, Հայաստանում, Ռումինիայում, Հունաստանում եւ Հարավային Կիպրոսում ծավալվող իրադարձություններին: Այս պետություններն աջակցում են հակաթուրքական անջատողական եւ արմատական կազմակերպություններին: Վերջին ամսվա ընթացքում ծավալված դեպքերի մասին կազմվել է զեկուցագիր, որը քննարկվել է Ազգային անվտանգության խորհրդի վերջին նիստում: Զեկուցագրում ասվում է, որ Սիրիան թուլացրել է իր օժանդակությունը ՔԲԿ-ին, սակայն Իրաքը շարունակում է աջակցել: Իրանի տարածքում ՔԲԿ-ն շարունակում է վարժանքները եւ նյութական օժանդակություն է ստանում Թեհրանից: Ռուսաստանը, Ռումինիան, Հունաստանը եւ Կիպրոսը սատարում են ՔԲԿ-ին ամենատարբեր հնարավոր միջոցներով»: Այս անգամ, ինչպես տեսնում ենք, Հայաստանը խուսափեց կոնկրետ մեղադրանքներից: Արդյո՞ք սա կարող ենք ընկալել որպես Երեւանի հետ հարաբերությունների բարելավման ժեստ Անկարայի կողմից:

Այսօրվանից հազարավոր առեւտրականներ կդառնան գործազուրկ

Չի բացառվում սոցիալական պայթյունը. առիթը՝ ՀԴՄ-ների ներդրումը առեւտրի փոքր օբյեկտներում ու կրպակներում

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱՅԱՆ

Այսօրվանից ուժի մեջ է մտնում կրպակներում հսկիչ դրամարկղային մեքենաների ներդրման կառավարության որոշումը, որով վերջնականապես հարցականի տակ կդրվի մանր բիզնեսի ապագան Հայաստանում, աննպաստավոր ու ոչ եկամտաբեր կդառնա մանրածախ առեւտուրը, ինչով այսօր պարում է երկրի բնակչության զգալի մասը: Սրանք են այդ որոշումից հետո ամենաիրատեսական կանխատեսումները: Ավելի կոնկրետ, սպասվում է, որ կփակվեն հարյուրավոր կրպակներ, ու մանր առեւտրականները կանցնեն հին, բարի ժամանակներին՝ փողոցային-սեղանիկային առեւտրին կամ էլ ուղղակիորեն կհամալրեն գործազուրկների բանակը: Այս ամենի արդյունքում՝ դեռ հարց է, թե կլցվի՞ պետական բյուջեն կամ կվերանա՞ հարկահավաքների համար մոդայիկ դարձած բառակապակցությունը՝ «ստվերային տնտեսությունը»:

Արդեն մի քանի օր կառավարության շենքի, իսկ երեկ արդեն ՀՀ Նախագահի նստավայրի մոտ հավաքված կրպակատերերը, մանր առեւտրականները պահանջում էին վերացնել վերոհիշյալ որոշումը, այլապես իրենք պատասխանատու չեն իրենց հետագա գործողությունների համար: «Մենք առայժմ չենք ճանաչում նախագահականի աջերի դարպասները, բայց եթե պահը գա, դա էլ կանենք, քանի որ համբերության բաժակն այլեւս լցվել է: Չե՞նք թողնում աշխատենք, գոնե թողեք մի կերպ գոյություն պահպանենք», մեկը մյուսին լրացնելով գոռում էին հավաքվածները, որոնք եկել էին ոչ միայն Երեւանի տարբեր թաղերից՝ Կենտրոն, «3-րդ մաս» ու «Կայարան», այլեւ Աբովյանից ու Էջմիածնից: Ցուցարարները մի քանի պատվիրակի՝ նախագահին ուղղված դիմումով ու տասնյակ ստորագրություններով հանդերձ, ուղարկեցին նախագահական շենք: Նրանք վերադարձան հետեւյալ տեղեկությամբ՝ երկուշաբթի օրը ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Սերժ Սարգսյանն անձամբ կընդունի նրանց: Տեսնելով, որ իրենց ձայնը տեղ չի հասնում եւ դեռ հայտնի չէ, թե մինչեւ երկուշաբթի ի՞նչ կլինի, ցուցարարները որոշեցին ստեղծել հատուկ հանձնաժողով, որն այսուհետեւ կկազմակերպի բողոքի ցույցերը: Որոշվեց ավելի մեծ մասշտաբի բողոքի ակցիա կազմակերպել այսօր Ազատության հրապարակում:

Տես # էջ 3

ընթացիկ

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ազգային ռադիոն հայց է ներկայացնելու Արմենտելի դեմ

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Եթե մինչեւ ապրիլի 3-ը Արմենտելը չփոխի իր դիրքորոշումը ՀՀ Ազգային ռադիոյի նկատմամբ եւ չմիացվեն այդ հաստատության արդեն 10 օր անջատված հեռախոսները, ապա հայց կուղարկվի դատարան՝ դատական կարգով հարցին լուծում տալու համար: Մարտի 31-ի ասուլիսում այս մասին հայտարարեց Ազգային ռադիոյի գլխավոր տնօրեն Արմեն Ամիրյանը: Նրա խոսքերով, ներկայացվելիք հայցում պահանջ կլինի չեղյալ համարել Ազգային ռադիոյին վերագրվող 7 միլիոն 400 հազար դրամի պարտքը, ինչպես նաեւ վճարել 10 օր հեռախոսների անջատված լինելու պատճառով ռադիոյին հասցված՝ նախնական հաշվումներով 15 միլիոն դրամի վնասը:

Ըստ Ա. Ամիրյանի, արդեն 3 տարի՝ հիշյալ 7 միլիոն 400 հազար դրամ պարտքի պատճառաբանությամբ Արմենտել ՓԲ-ի կողմից պարբերաբար անջատվում են Ազգային ռադիոյի հեռախոսները: Նրա խոսքերով, հիշյալ պարտքը վերաբերում է 1994 եւ 95 թթ-ին, երբ Ազգային ռադիոն իրավաբանական անձ չէր եւ հետեւաբար չէր կարող կնքել պայմանագիր եւ կուտակել պարտքեր: Արմենտելի կողմից ներկայացված հաշիվների գլխամասում գրված է պարտապանի անունը՝ «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի պետական կոմիտե», որի իրավահաջորդը Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի պետական վարչությունն էր, իսկ վերջիններիս իրավահաջորդը ՀՀ տեղեկատվության նախարարությունը, որը 1996 թ. նոյեմբերի 17-ի ՀՀ կառավարության թիվ 360 որոշմամբ լուծարվել է, ստեղծվել է լուծարային հանձնաժողով, որին էլ Արմենտելի իրավանախորդը՝ «Քաղաքային հեռախոսացանցը» պետք է ներկայացներ իր պահանջները: Ըստ Ա. Ամիրյանի, իրավաբանական անձ դառնալուց հետո մինչ օրս Ազգային ռադիոն վճարել է բաժանորդային բոլոր պարտքերը:

Ա. Ամիրյանը նաեւ տեղեկացրեց, որ Արմենտելի կամայականության պատճառով Ազգային ռադիոն վերջին 10 օրերի ընթացքում զգալի վնասներ է կրել՝ գովազդային բաժինը օրական 100 դոլարից ավելի հաճախորդ կորցնելով՝ 10 օրվա ընթացքում կորցրել է մոտ 300 հազար դրամ, «Լուրեր» ծրագրի վարկանիշը 21% միջին վիճակագրական լսարանից իջել է մինչեւ 9%-ի, լրատվություն հայթայթելու համար ստիպված լինելով զանգահարել կառավարական հեռախոսից՝ քաղաքային հեռախոսի՝ ծախսվել է մոտ 300 հազար դրամ, թերի է կատարվել պետական պատվերը ուղիղ եթերով հեռարձակվող հաղորդումների գծով, քանի որ չի ապահովվել ունկնդիրների հետ հեռախոսային կապը, ինչպես նաեւ հասցվել է մեծ բարոյական վնաս:

Ազգային ռադիոյի գլխավոր տնօրենը նաեւ նշեց, որ խնդիրը միայն Ազգային ռադիոյին եւ Արմենտելին չի վերաբերում, այլ բոլոր մենաշնորհ կազմակերպություններին: Նրա կարծիքով, անհրաժեշտ է պայքարել հենց մենաշնորհ կազմակերպությունների դեմ:

Ուշադրություն, ուշադրություն. խոսում են իշխանությունները

Սկիզբը էջ 1

Ղարաբաղի հիմնահարցը

ԵԱՀԿ Մինսկի խումբն անցյալ ամիս հանդես է եկել նոր եւ բացառիկ առաջարկությամբ՝ Ղարաբաղի հիմնահարցի կարգավորման վերաբերյալ: Հաշվի առնելով Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարների միջեւ շարունակական անհամաձայնությունը տարածքային ամբողջականության սկզբունքի վերաբերյալ, ինչպես նաեւ տեւական ներքաղաքական լարումները երկու երկրներում, ձգձգվող հիմնահարցը լուծելու նպատակով ԵԱՀԿ-ը նոր տարբերակով է հանդես գալիս, համաձայն որի Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության գաղափարն այլեւս առաջնային նախապայման չէ եւ որպես այսուհետ հիմք է ընդունվելու ազգերի ինքնորոշման սկզբունքը:

Էներգահամակարգ եւ Արմենտել

Էներգետիկ բաշխիչ ցանցերի սեփականաշնորհման գործընթացը կասեցվում է: Հաշվի առնելով սեփականաշնորհվող կառույցների ցանկում հայտնված էներգետիկ բաշխիչ ցանցերի ռազմավարական կարեւորագույն նշանակությունը, կառավարությունն ի վերջո որոշում է ընդունել չհանձնել դրանք օտար գնորդ-կազմակերպություններին: Վերջիններիս արդեն պաշտոնապես հայտարարվել է, որ, սեփականաշնորհելու դեպքում բաշխիչ ցանցերի բաժնետոմսերի գնորդ կդառնան միայն Հայաստանի քաղաքացիները:

Կառավարությունը նաեւ Արմենտելը վերագնելու ծրագիր է կազմում: Սփյուռքահայ խոշոր ֆինանսական աղբյուրները նախնական համաձայնություն են տվել վերագնման ծրագրին անեն կերպ աջակցելու:

Սոցիալական երաշխիքներ

ՀՀ վարչապետի՝ նշանակումից քիչ անց տրված խոստումը, թե վճարվելու են բնակչության պետբյուջեի բոլոր պարտքերը, կիրագործվի առաջիկա ամսվա ընթացքում: Փակվելու են ոչ միայն կենսաթոշակների, աշխատավարձերի, նպաստների եւ մյուս երկարաձգված պարտքերը, այլեւ կբավարարվեն բոլոր խաբված ավանդատուները:

Կառավարություն

Ապրիլի վերջին կառավարությունը կներկայանա հիմնովին նորացված կազմով:

Ձգձգված դատավարություններ

Հույս եւ միաժամանակ պահանջ է հայտնվում, որ բազմաթիվ ձգձգված դատերը եւ նախաքննությունները սրընթաց կեզրափակվեն, եւ ժողովուրդը վերջապես կստանա ոչ միայն հոկտեմբերի 27-ի, այլեւ մյուս հանցագործությունների բացահայտումները:

Հ. Գ.-Այսքանով փաստաթղթում ավարտվում են հիմնական կետերը, որոնց հետեւում է մեկ տասնյակը գերազանցող ենթահարցերի շարադրանքը՝ նույն ոգով ու մտածողությամբ:

Ընթերցելուն պես ցանկություն է առաջանում բացականչելու. «Այնուամենայնիվ, նրանք մեզ սիրում են»: Հասկացեք այդ սերն ինչպես ուզում եք:

Հովհաննես Սուքիասյանի սպանությունը հանձնարարել է Արծրուն Մարգարյանը

Հայտարարեց Արմեն Տեր-Սահակյանը

Ինչպես արդեն հաղորդել էինք, դատական նախորդ նիստում Արմեն Տեր-Սահակյանին դատարանը 4 օր ժամանակ էր տրամադրել ցուցմունքներ տալու համար նախապատրաստվելու: Երեկ նրա պաշտպան Անժելա Կարապետյանը ընթերցեց մեղադրական եզրակացության չորս դրվագով Տեր-Սահակյանի ցուցմունքները, որոնք գործի արձանագրությանը կցվեցին գրավոր, նախ որովհետեւ ամբաստանյալը հայտարարեց, թե չի վստահում քարտուղարին, եւ բացի դրանից Անժելա Կարապետյանը հայտնեց, որ ցուցմունքները սղագրել եւ տպագրել է ինքը, քանի որ Տեր-Սահակյանի ձեռագիրն անընթեռնելի էր, իսկ մտքերը՝ անկանոն: Դատարանը մերժեց ամբաստանյալի ու նրա երկու պաշտպանների միջնորդությունը՝ եւս 4 օր հասկացնել մյուս դրվագներով ցուցմունքները նախապատրաստելու համար: Դրանից հետո Տեր-Սահակյանի դատապաշտպան Սաֆար Խալաթյանը բացարկ հայտնեց նախագահողի գործողությունների դեմ, թեեւ խոստացավ, որ ետ կվերցնի, եթե դատարանն այնուամենայնիվ իր պաշտպանյալին 4 օր ժամանակ տրամադրի: Տեր-Սահակյանն իր հերթին հրաժարվում էր պատասխանել մեղադրողի հարցերին, հայտարարելով, որ նախաքննության ժամանակ ինքը ցուցմունք չի տվել, այլ այդ ամենը «մեկ միլիոն դոլարի եւ Կանարյան կղզիներում ամառանոց տալու» խոստմամբ Վանո Սիրադեղյանի դեմ պատրաստել է Աղվան Հովսեփյանը: Երբ դատարանը մերժեց այս առիթով արված բոլոր միջնորդությունները եւ մեղադրող կողմի պահանջով պետք է հայտարարվեր դատաքննության ավարտ, Արմեն Տեր-Սահակյանը հայտարարեց, որ պատրաստ է բանավոր ցուցմունքներ տալ: Մինչ այդ նրան արդեն բուժօգնություն էր ցուցաբերվել, եւ հերթական անգամ նա առողջ էր ճանաչվել: Արմեն Տեր-Սահակյանն ըստ էության կրկնեց իր գրավոր ցուցմունքը՝ անդրադառնալով մեղադրական եզրակացության մեջ Գրիգոր Սարիբեկյանի, Հարություն Զաքարյանի, Ռոբերտ Բաղդասարյանի եւ Դերենիկ Խուրշուդյանի մասով դրվագներին: Նա նաեւ հայտարարեց, որ 1993 թ. Աշտարակի շրջգործկոմի նախկին նախագահ Հովհաննես Սուքիասյանի սպանությունը հանձնարարել է ներքին գործերի հրամանատար Արծրուն Մարգարյանը:

Երկարատեւ եւ հաճախակի ընդմիջումների հետեւանքով դատական նիստն ընդհատվեց ժամանակը լրանալու պատճառով: Շարունակվի ապրիլի 4-ին:

ԱՐՏԱԿ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ

ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Հինգ ամիս Ադրբեջանում պատանդ պահված Ղարիբ Մելիքյանը վերադարձավ հայրենիք

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մարտի 31-ին Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեն Հայաստան տեղափոխեց Ղարիբ Մելիքյանին, որը մի քանի ամիս շարունակ Բաքվում պատանդ էր պահվում: Վանաձորի բնակիչ Ղարիբ Մելիքյանը, ծնված 1981 թ., պատանդ էր ընկել 1999 թ. նոյեմբերի 20-ին սահմանամերձ շրջանում, ուր զինվորական ծառայության մեջ էր: Մելիքյանն իմացել է մեկ ամիս առաջ՝ Կարմիր խաչի ներկայացուցիչներից, որոնք այդ ժամանակից սկսած այցելել են իրեն: Մելիքյանը պատմեց, որ իրեն պատանդ են վերցրել պոստում, կեսօրից հետո՝ Ադրբեջանի կողմից սահմանը խախտած երկու անձինք:

Ինչպես հայտնեց ՀՀ ԱԱ նախարարության արտաքին կապերի ծառայության աշխատակից Կարինե Մինասյանը, Մելիքյանն այս տարի ադրբեջանական կողմից հանձնված առաջին պատանդն է: Տարեսկզբին Ադրբեջանը հանձնել է կապիտան Օհանյանի դիակը, որը սառել էր Քելբաջարի լեռներում, իսկ անցած տարվա դեկտեմբերին Հայաստանին են հանձնվել երկու քաղաքացի:

Երեւանի «Զվարթնոց» օդանավակայանում Ղարիբ Մելիքյանին դիմավորեցին ՀՀ ԱԱ նախարարության, ՀՀ պաշտպանության նախարարության, Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի ներկայացուցիչներ: Ինչպես լրագրողների հետ զրույցում նշեց Ղարիբ Մելիքյանը, առողջական վիճակը գոհացուցիչ է, իրեն պահելու պայմանները նույնպես Ղարիբը բնութագրեց նորմալ: Ըստ նրա, նույն վայրում պատանդ էր պահվում եւս մեկ հայ՝ Գյումրիի բնակիչ: Իր հայրենիք վերադառնալու մասին Ղարիբ

Կարինե Մինասյանը հայտնեց նաեւ, որ ԱԱՆ-ը ՀՀ կառավարությանն առաջարկել է Ադրբեջանին հանձնել Հայաստանում պահվող 10 ադրբեջանցի ռազմագերիներից մեկին:

Պատանդների հոգեբանական վերականգնումը՝ առանց համապատասխան կենտրոնի

«Ընդդեմ իրավական կամայականության» հասարակական կազմակերպությունը UMCOR (Միացյալ մեթոդիստների օգնության կոմիտե) միջազգային կազմակերպության աջակցությամբ 99 թ. հունիսից իրականացրել է հոգեբանական վերականգնողական ծրագիր: Կազմակերպության գործադիր տնօրեն Լարիսա Ալավերդյանը մարտի 31-ին հրավիրված ճամփի ասուլիսի ժամանակ տեղեկացրեց, որ օգնություն են ցուցաբերել 250 պատանդների: Տկն Ալավերդյանի ասելով, դրանք այն պատանդներն են, որոնց հայտնաբերելու, վերադարձնելու ուղղությամբ աշխատել են առաջին իսկ օրից:

Կազմակերպությունում ներգրավված բժիշկների, հոգեբույժների ու հոգեբանների օգնությամբ նրանց ցուցաբերվել է բուժական օգնություն՝ նաեւ ստացիոնար հիմնարկներում, փիրահասական միջամտության են ենթարկվել, օժանդակել են իրավականսոցիալական հարցերի լուծմանը: Կազմակերպության գործադիր տնօրենը հայտնեց, որ պատանդները եւ, առհասարակ, կտտանքների ենթարկված մարդիկ ամենից առաջ հոգեբանական վերականգնման կարիք ունեն, որը եւ ցուցաբերվել է հիշյալ 250 պատանդներին: Սակայն ՀՀ-ից եւ ԼՂՀ-ից 1800 մարդ պատանդ ու գերի է եղել Արցախյան պատերազմի ժամանակահատվածում, հոգեբանական վերականգնումն անհրաժեշտ է նրանց բոլորին: Ցավով ընդգծեց, որ «դժոխքով անցած մարդիկ» իրավական ու սոցիալական պաշտպանվածություն չունեն, կտտանքներից ստացած ստրեսները տարիների ընթացքում խորանում են, եթե նրանցով զբաղվող չկա:

Հայաստանում, իրոք, կտտանքների, խոշտանգումների ենթարկված մարդկանց վերականգնողական կենտրոն չկա: Տկն Ալավերդյանը նշեց, որ նման կենտրոններ են գործում ավելի քան 130 երկրներում, նույնիսկ եվրոպական զարգացած երկրներում, որոնք դրա անհրաժեշտությունը չունեն, սակայն օգնում են հարեւան ժողովուրդներին: «Ընդդեմ իրավական կամայականության» կազմակերպությունը վերականգնողական կենտրոն բացելու ծրագիր ունի եւ որքան հասկանալի էր՝ այդ հարցում ակնկալում էր հանրապետության գործադիր եւ օրենսդիր իշխանության օժանդակությունը, սակայն այդ օղակներից հրավիրյալները ասուլիսին չներկայացան:

Ս. Պ.

«Կայունությունը» պաշտոնապես չի քննարկել ԱԺ խոսնակի փոփոխության հարցը

Ի պատասխան մարտի 29-ի «Ազգ» թերթում հրապարակված հոդվածի մի դիտարկման, ըստ որի «ԱԺ փոխխոսնակ Գագիկ Ասլանյանի թեկնածությունն ընդունելի է շատերի, ընդ որում նաեւ «Կայունություն» խմբի կողմից», խմբի ղեկավար Վարդան Այվազյանը տեղեկացրեց, որ խումբը տվյալ հարցի վերաբերյալ պաշտոնական քննարկում չի կատարել եւ պաշտոնական տեսակետ չի հայտնել:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ՋՕՐԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Գազային համակարգում հավաքվում է վճարների 5-6 տոկոսը միայն

Զարգացման միգամած հեռանկարում

«Մեր համակարգն ամբողջ իրացված գազի վճարումների ընդամենը 7-8 տոկոսը հավաքելու տեսական հնարավորություն ունի, իսկ եթե ռեալ ենք նայում՝ գանձվում է 5-6 տոկոսը», **«Ազգին»** հավաստեց «Հայռուսգազարդի» գազաբաշխիչ ցանցի տնօրեն Լեւոն Շահվերդյանը, որին առաջարկեցինք պարզաբանել հայաստանյան գազի համակարգի ներկան եւ գալիքը: Լեւոն Շահվերդյանը հիմնավորեց. մեր իրացրած գազի 75-80 տոկոսը սպառում է էներգետիկ համակարգը, 10 տոկոսը՝ արտոնյալ այն արդյունաբերությունը, որը չի վճարում՝ «Նաիրիտ», արտադրական մի շարք այլ հսկաներ, 3 տոկոսը գնում է բյուջետային համակարգին՝ նախագահական, ԱԺ, կառավարություն: Այս բոլոր հիմնարկներից գազաբաշխիչ ցանցը, որի տնօրինության տակ գազի համակարգի շահագործումն է եւ իրացումը, գումարներ չի ստանում, կամ ինչպես ձեւակերպեց Լեւոն Շահվերդյանը. «Կա սպառողների կատեգորիա, որ կարող է տարիներով սպառել, փողը չտալ, ու դու ոչինչ չես կարող անել: Դա ամբողջ բյուջետային համակարգն է՝ կառավարություն, ընդունելությունների տուն, ՊՆ, ՆԳ եւ ԱԱ, ԱԺ... Այս գումարը լուրջ թիվ է, իհարկե, գիտենք, որ անհույս չէ, հետո ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարությունները հաշվանցումներ են անում, ֆինանսական հոսքերը սկսում են հոսել, բայց միակ խնդիրն այն է, որ գազի համակարգն է մնում շատ ծանր ֆինանսական վիճակում: Մեր գծով բյուջեում չկա որեւէ տող, որեւէ լումա, որ նախատեսվի գազի զարգացման խնդիրների համար: Չկա ոչ մի վարկային ծրագիր, դրամաշնորհ, աջակցման ծրագիր: Այսինքն՝ մեր գոյատեւելու եւ զարգացման միակ աղբյուրը մեր իրացրած գազի դիմաց հավաքած փողն է»: Իր քրտինքով գանձելով սպառված գազի համար վճարումների ընդամենը 5-6 տոկոսը, գազի համակարգն ի զորու է վճարել 5700 աշխատակից ունեցող «Հայռուսգազարդի» աշխատավարձը, կատարել անհրաժեշտ շահագործման ծախսերի 60-70 տոկոսը եւ անգամ «եթե հանկարծ պարզվում է, որ «Իտերայից» գումարներ չեն փոխանցվել, Ռոլանդ Ադոնցը հարկադրաբար վատ վիճակի մեջ է ընկնում, մի կերպ հավաքած այս 5-6 տոկոսից ինչ-որ բան փորձում է վերցնել եւ այնտեղ ուղարկել, դե եկեք այս պայմաններում խոսենք զարգացման մասին՝ ի՞նչ գումարներով պետք է վերազինվի մեր գազի համակարգը», ի մի բերեց գազաբաշխիչ ցանցի ղեկավար Լեւոն Շահվերդյանը, իսկ համակարգի վիճակը օբյեկտիվ պայմանների բերումով տագնապահարույց է:

1991 թ. մակարդակին հասնելու համար ցանցին անհրաժեշտ է 100 մլն դոլարից ավելի ներդրում

Այսօր Հայաստանում կա գազամատակարարվող 720 տարածք, ուր նորնոր է փորձ կատարվում գույքագրում կատարել: Սեպտեմբերի 15-ի տվյալներով գազամատակարարվող 620 տարածքներից 335-ում կան գլխամասային հաշվիչներ: Հաշվիչի առկայությունը կորուստները կանխելու եւ գազաբաշխիչ ցանցի կառավարումն արդյունավետ դարձնելու առաջին քայլն է՝ այբը եւ բենը: Լեւոն Շահվերդյանը մեզ վստահեցրեց, սակայն, որ համակարգում 25-30 տարի գործող այդ հաշվիչների հնարավոր շեղումները մոտենում են մինչեւ 5 տոկոսի սահմանը: Այսինքն՝ միլիոնավոր խորանարդ մետրերի շեղման մասին է խոսքը, այս պարագայում նյութական պատասխանատվության սկզբունքը ներդնելու համար մեզ անհրաժեշտ են նոր հաշվիչներ, իրավացիորեն արձանագրեց Լեւոն Շահվերդյանը:

«Հայռուսգազարդում» այլ ներդնող կարո՞ղ է հրավիրվել

Երբ Լեւոն Շահվերդյանը մեզ ներկայացնում էր իրեն վերապահված տիրույթի նյութական վիճակը, ծագեց ամենակարեւոր հարցը՝ «Հայռուսգազարդի» եւ «Իտերայի» հետ կնքված պայմանագրից հետո կարո՞ղ է հայկական կողմը պոտենցիալ ուրիշ ներդնող գտնել, որի բերած գումարների հաշվին հնարավոր կլինի Հայաստանի գազի համակարգը արդիականացնել: Լեւոն Շահվերդյանը լավատես էր: Նա վկայակոչեց «Գազ դը Ֆրանսի» օրինակը, որը մեկ-երկու տարի առաջ ցանկություն ուներ մեր բաժնետոմսերը ձեռք բերելու, սակայն այս նախաձեռնությունը չիրականացավ՝ քաղաքական, թե տնտեսական պատճառներով դժվար է միանշանակ ձեւակերպել: Այնուհանդերձ, Հայաստանի ձեռքում է բաժնետոմսերի 45 տոկոսը, ուստի մենք կարող ենք տնօրինել այդ 45 տոկոսի ճակատագիրը կամ գուցե լրացուցիչ բաժնետոմսեր թողարկելու հնարավորությունը, որովհետեւ ակնհայտ է՝ «Հայռուսգազարդի» հետ կնքված պայմանագրով ռուսական կողմը ոչ մի պարտավորություն չի ստանձնել համակարգի վերազինման համար ներդրումներ անելու: Լեւոն Շահվերդյանը «Հայռուսգազարդի» եւ «Իտերայի» հետ կնքված պայմանագիրը դրական գնահատեց՝ դրա շուրջ բարձրացված աղմուկը համարելով շահարկում. «Հայռուսգազարդի» հետ համատեղ ձեռնարկություն ստեղծելու գաղափարը ճիշտ է եւ առողջ, որովհետեւ, կրկնում եմ, պետությունը ոչ բյուջեում, ոչ վարկային ծրագրում, ոչ դրամաշնորհներում ոչ մի դրամ չէր նախատեսել մեր համակարգի զարգացման համար: Անցած 5-6 տարվա ընթացքում գազի համակարգի վրա ոչինչ չի ծախսվել, ուստի ընտրեցինք համատեղ ձեռնարկության տարբերակը: Գնահատվեցին հիմնական միջոցները, եւ այն ներդրվեց իբրեւ հայկական մասնաբաժին: Ռուսական կողմը 148,5 մլն դոլարի կանխիկ գումար պետք է ներդներ իր կողմից, բայց տեղի ունեցավ օգոստոսյան տնտեսական ճգնաժամը, եւ դրա փոխարեն նրանք ներդրեցին գազը»: Լեւոն Շահվերդյանը համոզված է, որ այս տարբերակն ունի նաեւ դրական կողմեր, քանզի 148,5 մլն դոլարը մենք կարող էինք արդեն սպառած լինել, բայց պետք է շարունակեինք տարեկան 600 մլն խմ գազ գնել, որի դիմաց պետք է փող տրվեր, բայց այդ փողը չի տրվում, 148,5 մլն դոլարին համարժեք գազն անվճար գալիս է Հայաստան: Միով բանիվ՝ գազը գալիս է, իսկ փողը մնում է Հայաստանում: Այսպես մինչեւ 2001 թ., երբ 2,270 մլրդ խմ-ի անվճար գազը կսպառվի:

Մեր համառ պնդումներին ի պատասխան Լեւոն Շահվերդյանը համաձայնեց, որ թեեւ գումարը մնում է պետության մեջ, բայց շրջանցում է գազային համակարգը. «Գազի համակարգին այդ գումարը ոչ մի օգուտ չտվեց, այն ուղղվեց էներգետիկ համակարգ», ուստի այլընտրանք չկա. համակարգի զարգացման թղթի վրա շատ գեղեցիկ կազմված ծրագրերն իրականություն դարձնելու համար պետք է պոտենցիալ ներդնող գործընկերոջ գտնել: Այս տեսանկյունից գազի մասնագետները դրական են համարում Իրան-Հայաստան գազամուղի կառուցումը, եւ Իրանի մուտք գործելը մեր գազային համակարգ կարող է մրցակցություն ձեւավորել՝ ռուսական կողմին մղելով ֆինանսական ներդրումների: Իսկ այսօր Հայաստանի գազի համակարգում հաշվառված է 9200 կմ խողովակ, որի ընդամենը 40 տոկոսն է գործածվում՝ 3840 կմ-ը, Երեւանում կա 1248,5 կմ խողովակ՝ եւ վերգետնյա, եւ ստորգետնյա, որից 600 կմ խողովակի վրա ընդմիշտ խաչ է դրված, քանզի 60-ական թթ. կառուցված այդ խողովակաշարից ոչինչ չի մնացել, դա նշանակում է, որ Երեւանի Կենտրոն եւ մնացյալ հին համայնքները դեռեւս չեն կարող գազամատակարարվել:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Տրիենբերգ» հոլդինգը Հայաստանում տեսնում է մեծ ներուժ

Ներկայումս Հայաստանում են ավստրիական «Տրիենբերգ» հոլդինգի ղեկավարությունը եւ նրա կազմի մեջ մտնող մի քանի ձեռնարկությունների ներկայացուցիչները: Վերջիններս Հայաստան են եկել արդեն մոտ երկու տարի իրենց գործընկեր «Գրանդ տոբակո» ՀՁ-ի հետ նախկին պայմանագրերն ու համագործակցությունը թարմացնելու, ինչպես նաեւ նորաբաց «Սիգարոնա» ձեռնարկության հետ համագործակցություն հաստատելու:

«Տրիենբերգ» հոլդինգի մեջ մտնում են շուրջ 15 ընկերություններ, որոնցից յուրաքանչյուրը մասնագիտացված է ծխախոտի թղթի եւ տարբեր բաղադրիչների արտադրության մեջ: «Տրիենբերգը» աշխարհում նման արտադրության առաջատարներից մեկն է եւ 100-ից ավելի երկրների ծխախոտաարտադրության ընկերությունների հիմնական մատակարարը: Հոլդինգը ծխախոտի անհրաժեշտ բաղադրիչներ՝ եզրակային թուղթ, խզիչ ժապավեններ, ֆիլտրեր, ծխախոտի թուղթ է մատակարարում ծխախոտաարտադրության այնպիսի հսկաների, ինչպիսիք են «Ֆիլիպ Մորիսը», «Ռոթմանսը» եւ այլք:

«Տրիենբերգ» հոլդինգի նախագահ Քրիստիան Տրիենբերգը երեկ տեղեկացրեց, որ իրենք արդեն երկու տարի «Գրանդ տոբակոյի» մատակարարն են եւ վերջինիս ու ծխախոտի աշխարհում «նոու-հաու» հանդիսացող սիգարոնա տեսակի ծխախոտ արտադրող հայկական «Սիգարոնա» ձեռնարկությանը համարում են իրենց կարեւոր գործընկերը այս տարածաշրջանում:

«Հայ բիզնեսմենների հետ աշխատելը մեզ հաճելի է: Մենք գոհ ենք եւ գնահատում ենք հայկական ծխախոտների որակը, նրանց դիզայնը եւ միջազգային չափանիշներին համապատասխան լինելը: Այստեղ մեծ ներուժ կա, եւ մենք, անկախ ամեն ինչից, շարունակելու ենք մեր համագործակցությունը», ասաց Ք. Տրիենբերգը:

Գ. Մ.

Այսօրվանից հազարավոր առեւտրականներ կդառնան գործազուրկ

Սկիզբը էջ 1

Հարկային բարեփոխո՞ւմ, թե՞ կործանարար քայլ

ՀԴՄ-ների ներդրման որոշումը պետեկամուտների փոխնախարար Արմեն Ալավերդյանը երեկ **«Ազգի»** հետ զրույցում անվանել էր «փոքր բիզնեսի ոլորտում կառավարության բարենորոգումների եւս մի փորձ»: Երեկ կրպակատերերի հետ զրույցներից կարելի էր գալ միայն մեկ եզրակացության՝ ՀԴՄ-ների ներդրումը մանր առեւտրական օբյեկտներում ոչ թե պետք է բարենորոգում անվանել, այլ «կործանարար քայլ»: **«Ազգը»** Ա. Ալավերդյանի հետ զրույցից արձանագրել էր՝ «պետական եկամուտների նախարարությունը իր որոշման մեջ համառ է եւ... այլընտրանք չկա», իսկ այսօր արդեն միանշանակ կարող ենք արձանագրել՝ որքան համառ է կառավարությունը, նույնքան՝ բողոքավորները, եւ չի բացառվում արդեն վաղուց հասունացած սոցիալական պայթյունը: Փորձենք ենթադրությունները հիմնավորել փաստերով. ՀԴՄ-ների ներդրման պատմությունը սկսվել է դեռեւս 1998 թվականից: Որոշման ընդունման առաջին իսկ օրից սկսվեցին խանութպետերի ու առեւտրականների բողոքներն ու քննադատությունները: Առաջին փուլի իրականացումից հետո շատ խանութներ փակվեցին, մի մասը 30 քառակուսի մետրից անցավ ավելի փոքր տարածքների, իսկ ավելի հնարամիտները ուղղակի անցք բացելով իրենց խանութի պատին, անցան կրպակային առեւտրի: Քիչ թե շատ քաղաքային կիրթ տեսքի եկող առեւտուրը դրվեց հարցականի տակ, գնորդն էլ, այդպես էլ չհասկացավ, թե ինչ ասել է կտրոնով առեւտուր: Մի խոսքով, ինչպես մի քանի ամիս առաջ արձանագրեց ՀՀ վաճառականների միությունը, ՀԴՄ-ների ներդրումը «փայլուն ձեւով տապալվեց»: Այսօր արդեն կառավարությունը, ի դեմս պետեկամուտների նախարարության, հավատարիմ իր մշակած ժամկետացանկին, անցել է ՀԴՄ-ների ներդրման մյուս փուլի իրականացմանը, ինչպես ասում են՝ խանութներում ամեն ինչ հրաշալի էր, մնում էին կրպակները: Ստեղծված իրավիճակին թերեւս ամենահարմարը հին ժողովրդական խոսքն է՝

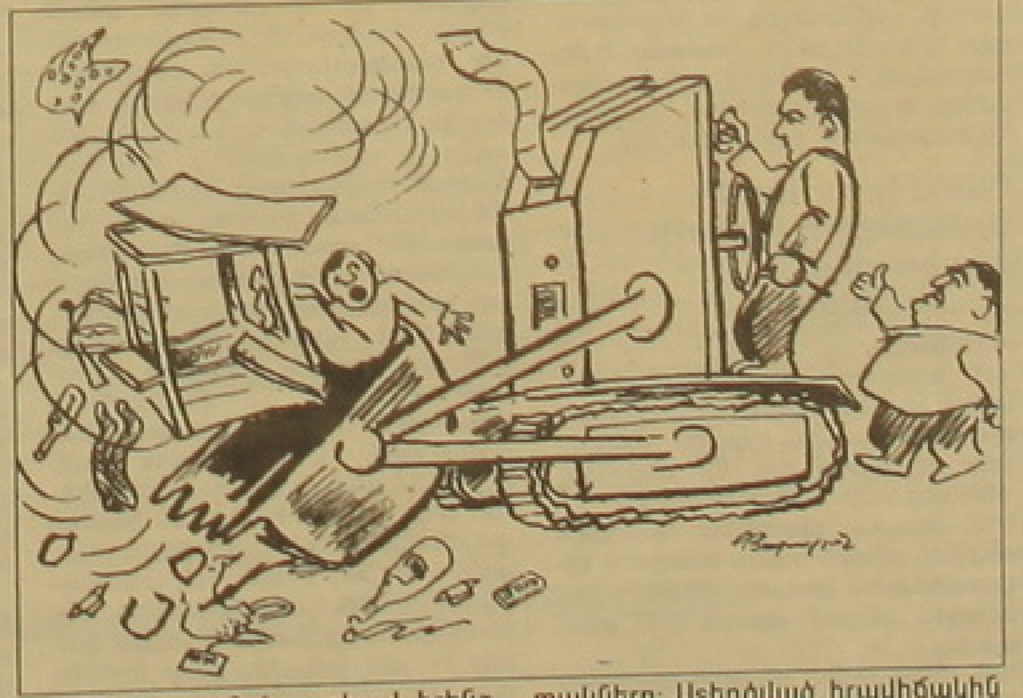

«Աղվեսը չի կարողանում բույնը մտնել, ցախավելն էլ պոչից են կապում»

«Ասացեք, խնդրեմ, եթե մարդն աշխատում է 5-10 տոկոսով, 15 տոկոս եկամտահարկ որտեղի՞ց պետք է մուծի», հարցնում են առեւտրականները: Փաստորեն, ՀԴՄ-ների ներդրմամբ ենթադրվում է ֆիքսել առեւտրի օրական շրջանառությունը: Կրպակատերերի հետ խոսակցություններից պարզվեց, որ օրինակ, միջին մեծության կրպակը, որն ունի 7-8 քմ տարածք, օրական կատարում է մինչեւ 10 հազար դրամի առեւտուր, որից, սակայն, կրպակին մնում է ընդամենը 1000-1500 դրամ, մնացածը հաստատագրված վճարն է, տեղի վարձն ու բազմաթիվ ծառայությունների դիմաց գանձվող վճարները: «Օր է եղել, որ վերջում մեզ հացի փող անգամ չի մնացել», բողոքեց «Բարեկամություն» մետրոյի մոտ աշխատողներից մեկը՝ 40-ամյա մի կին, նախկին մանկավարժ, որը նույնիսկ ամաչեց իր անունը տալ: Իսկ մեկ ուրիշ կին, որը ներկայացավ Հրանուշ մայրիկ անվամբ, ասաց, որ այսօրվա վիճակով իրենց 16 հոգանոց ընտանիքին պահում է «Երրորդ մասի» շուկայի մոտ գտնվող փոքրիկ կրպակի հույսով, ու հացի փող հազիվ են հասցնում: Ինչպե՞ս կարող են ձեռք բերել 200 դոլարանոց ինչ-որ մի անհասկանալի սարք, երբ կրպակում նույնիսկ 100 դոլարի ապրանք չունեն, եղածների մի մասն էլ «նիսյայով» են ձեռք բերել մեծածախ առեւտրականներից: Երեկվա ցուցարարներից գրեթե բոլորը պնդում էին, որ իրենցից յուրաքանչյուրն ունի մի հսկայական պարտքերի գիրք: «Ժամանակ առ ժամանակ պարտքերիս գիրքը պատռում ու «պարտքերի ամնիստիա» եմ հայտարարում, իսկ այս պետությունը մեզ կարո՞ղ է հարկային ամնիստիա հայտարարել» ասաց մեկ ուրիշ վաճառող, Սամվել անունով: Ի՞նչ պետք է անեն այսօր շուկայի տարածքում գործող 1200-1300 մարդիկ, որոնց ընտանիքի միակ ապրուստը 14 ժամ շարունակ ոտքի վրա առեւտուր անելով 1-2 հազ. դրամ վաստակելն է»: Իսկ Կենտրոն համայնքի կրպակատերերից մեկը՝ Արթուր Պետրոսյան անունով, պնդում էր, որ իրենք չեն կարողանում վճարել նույնիսկ կրպակի տարածքի համար ամսական մոտ 7500 դրամը: «Մենք գիտակցում ենք ՀԴՄ-ների որոշման ետին մտքերը», ասաց նա: Հավաքվածները միահամուռ պնդում էին, որ վերոհիշյալ որոշմամբ եւս մեկ անգամ լրացուցիչ եկամուտներ ստանալու հնարավորություն է տրվում հարկահավաքներին ու նրանց թիկունքում կանգնած պետական չինովնիկներին: Այսպես, եթե հանկարծ վաճառողը մի հատիկ ծամոն կամ լուցկի վաճառելուց հետո կտրոն չտվեց գնորդին, նա տուգանվում է 150 հազար դրամով, երկրորդ անգամ՝ 300 հազ., իսկ երրորդ անգամ՝ կանչվում պատասխանատվության: Հարկային տեսուչն էլ, քաջ գիտակցելով, որ նման գումարը կրպակատիրոջ համար նշանակում է փակել իր բիզնեսը, առաջարկում է նրան մուծել 20 հազար դրամ ու գործը փակել, բայց ոչ թե պետությանը, այլ՝ իրեն: Այս եւ այլ մանրակրկիտ բացատրություններից հետո մնում է արձանագրել հավաքվածներից մեկի մի խոսքը. «Այս իշխանությունները, երեւի, ժողովրդավարություն բառը բառացի են հասկանում՝ ժողովրդին վարել»: Իսկ մեր կողմից մնում է հիշել հայտնի խոսքերը. «Այս աշխարհում ոչնչից հնարավոր չէ խուսափել, բացի մահից ու հարկերից»:

Որքա՞ն կարժի ներկա կառավարությունը

Այն ժամանակից, ինչ ղարաբաղյան ճակատում հաստատվել է հրադադար, Հայաստանն ընդգրկված է տարածաշրջանային մրցակցության մեջ, ընդ որում, մրցակիցն է ոչ միայն մեր ռազմական ախոյանը Ադրբեջանը, այլ նաեւ Վրաստանը: Մրցակցությունը զուտ տնտեսական է. ո՞ր երկիրն ավելի բարձր տնտեսական աճ կունենա, ավելի արագ կբարելավի իր բնակչության կենսամակարդակը, կդառնա տարածաշրջանի տնտեսական առաջատարը: Մրցակցության կարեւորագույն բաղադրիչներից մեկն է՝ ո՞ր երկիրն ավելի գրավիչ կլինի օտարերկրյա հեղինակավոր ներդնողների համար:

Մենք այնքան հարուստ չենք, որ հաճախակի կառավարություն փոխենք

Հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի՝ տնտեսական ոլորտի վրա ունեցած բացասական հետեւանքների գլխավոր պատճառն ամենեւին այն չէ (որքան էլ որ դա տարօրինակ թվա), որ երկրի բարձրագույն պաշտոնյաների վրա կրակեցին: Առաջին հերթին բացասական էր պարզապես այն, որ երկրում դարձյալ փոխվեց կառավարությունը՝ նախորդի ստեղծումից հազիվ կես տարի անց: Բավական էր, որ արտաքին ներդնողները համոզվեին, որ երկրի քաղաքական կուրսում ու տնտեսական առաջնահերթությունների մեջ սկզբունքային փոփոխություններ չեն կատարվել, դարձյալ սկսվեց նրանց «ուխտագնացությունը». ճապոնացիներ, Դայմլեր-Կրայսլեր, Դոյչե Բանկ...

Այստեղից եզրակացություն. եւս մի կառավարության մոտալուտ փոփոխությունը, եթե այդպիսին տեղի ունենա, հարված կլինի երկրի համար: Նման փոփոխություն արդարացված կլիներ միայն երկու պարագայում: Դրանք են. ա) եթե ներկա կառավարությունն իրեն դրսեւորի որպես լիովին ապաշնորհ (ինչն ամենեւին ակնհայտ չէ, կառավարությունն ունի նույնիսկ հաջողություններ, որոնց մասին ստորեւ), բ) եթե կառավարությունը չունենա կայուն քաղաքական հենարան: Այս երկրորդ գործոնի մասին, ցավոք, պակաս վստահությամբ կարելի է խոսել:

Քաղաքական հենարանը, ի դեմս «Միասնություն» դաշինքի, կառավարությունը ձեւականորեն ունի: Բայց այդ հենարանն առայժմ բավական երերուն է թվում: Թվենք միայն երկու հանգամանք հաղացույց ասվածի.

Առաջին՝ մարտի 3-ի հայտարարությունը: Կառավարության համար իսկական արջի ծառայություն էր ոչ այնքան այդ հայտարարությունն ինքնին, որքան այն, որ դրա հրապարակողների թվում հեռուստախցիկների առջեւ կանգնեց նաեւ անձամբ վարչապետ Արամ Սարգսյանը: Եթե «Միասնություն» դաշինքը, առաջին հերթին Հանրապետական կուսակցությունը, չի ուզում քաղաքական ինքնասպանի դափնիներ վաստակել, ապա պետք է ամեն ինչ անի, որ բոլորն առժամանակ մոռանան, որ Արամ Սարգսյանը ԵԿՄ-ի կամ «Միասնության» անդամ է, եւ կամ հոկտեմբերի 27-ի զոհերի հարազատներից է: Բոլորը, եւ առաջին հերթին ինքը՝ վարչապետը, պետք է գիտենան, որ Արամ Սարգսյանը ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՆ է, եւ ուրիշ ոչ ոք: Հակառակ դեպքում չենք ունենա գործուն կառավարություն, ու դրա մեղքը կընկնի միայն «Միասնության» խղճին: Ոչ մի արդարացում՝ «նախագահի հարուցած խոչընդոտների» (որոնք եթե կան էլ, արտաքին աչքն աչքի չի տեսնում), «Սերժ Սարգսյանի դավերի», «երկրապահների դավաճանության» կամ «Տիգրան Նաղդալյանի սխալ քաղցրության» ձեւով, ընդունելի չի լինի:

Երկրորդ՝ կառավարության տարօրինակ ձեւափոխումները, առաջին հերթին այն, որ նրա կազմում, ետխորհրդային Հայաստանի պատմության մեջ առաջին անգամ ընդգրկվեց կոմունիստ: Եթե հիշենք, որ Հայաստանի դոնորների կազմում առկա չեն ոչ կոմունիստական Հյուսիսային Կորեան, ոչ էլ կոմունիստական Կուբան, ապա կարելի է միանշանակ եզրակացնել, որ կոմունիստ նախարարի ներկայությունը կդժվարացնի կառավարության կապերը այդ դոնորների հետ: Նման քայլը կոմունիստների հետ իմաստ կունենար միայն այն դեպքում, եթե փոխարենը Կոմկուսը կամ գոնե նրա խորհրդարանական խմբակցությունը քաղաքական սատար լինեին կառավարությանը: Սակայն կոմունիստներն ի սկզբանե հայտարարեցին, որ նման հույս կառավարությունը թող չունենա, ավելին, «Միասնությունն» ինքնավստահորեն մտնեց, որ մնում է կառավարության միակ երաշխավորը, քանի որ այն, համեցեք գիտենալ, «կոալիցիոն չէ»: Արդյունքում կոմունիստները հնարավորություն ստացան անարգել փորել կառավարության տակը «երկու ճակատով»՝ ներսից՝ շնորհիվ կոմունիստ նախարարի առկայության (չեմ կարծում, թե կոմկուսի կենտկոմի բաժնի բազմամյա վարիչ Լեոնիդ Հակոբյանը երիտասարդ գործարար Արամ Սարգսյանի համախոհն է) եւ դրսից՝ այնպիսի քայլերով, ինչպիսիք սեփականաշնորհումը ձգձգելու փորձերն են:

Ասվածն, ինչ խոսք, չի նշանակում, թե կառավարության դիրքերի անհարկի աղակայունացման համար պատասխանատու չի լինի հանրապետության նախագահը: Նա ի պաշտոնե պատասխանատու է երկրում տեղի ունեցող ամեն կարեւոր անցուդարձի համար: Անկախ նրանից, թե որքանով է դա արդարացի, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի անվան հետ միշտ կկապվեն թե՛ հաղթանակը ղարաբաղյան պատերազմում, թե՛ էներգետիկ ճգնաժամն ու նրա հաղթահարումը:

Ցանցերի մասնավորեցումն անհրաժեշտություն է

Մասնավորեցումը կառավարության հաջող գործունեության նախապայմանն է, այդ թվում՝ օրակարգում դրված էներգետիկ բաշխիչ ցանցերի մասնավորեցումը: Դրա կարեւորությունը որոշվում է հետեւյալով.

Առաջին. այդ ցանցերի վաճառքից կառավարությունն ակնկալում է ստանալ, ըստ մեր տեղեկությունների, ոչ պակաս, քան 100 մլն դոլար: Նրանք, ովքեր դեմ են արտահայտվում այս գործարքին, թող իրենց հարց տան. մինչեւ հիմա իրենք քանի՞ միլիոն են բերել Հայաստան, որ հիմա ուզում են հրաժարվել այսքանից:

Երկրորդ. վաճառքը կապված պետք է լինի հետագա ներդրումների պարտավորության հետ, մտադիր է մասնակցել այնպիսի հեղինակավոր ներդնող, ինչպիսին Եվրոբանկն է:

Երրորդ. ներկա կառավարության համար բաշխիչ ցանցերի վաճառքի խափանումը կլինի կրկնակի հարված, քանի որ այդ վաճառքով է պայմանավորված նաեւ Համաշխարհային բանկի կառուցվածքային բարեփոխումների հերթական վարկի ստացումը, որը, ինչպես գիտենք, բյուջեի դեֆիցիտի ծածկման հիմնական աղբյուրն է:

Վերջապես, չորրորդ՝ ակնհայտ, բայց հաճախ անտեսվող գործոնը: Մասնավորեցումը հզոր հարված է կոռուպցիային, ինչի բերած չարիքների մասին այսօրվա խորհրդարանականները նույնպես շատ են սիրում խոսել: Իրոք, ասում են. «էներգահամակարգը կոռումպացված է, բայց վաղուց արդեն չեն ասում՝ Արմենտելը կոռումպացված է»: Ինչ է, «լույսի մարդկանց» «մաղարիչ» տալիս են, «հեռախոսի մարդկանց» չե՞ն տալիս: Տալիս են, բայց քանի որ «լույսի մարդիկ» ու էներգահամակարգի բոլոր աշխատողները ըստ էության պետական ծառայողներ են, ապա նրանց վերցրածը կաշառք է: Իսկ Արմենտելը պետական կառույց չէ, հետեւաբար այնտեղ տրված «մաղարիչները» կոռուպցիա որակվել չեն կարող, դրանք վերաբերում են սպառողի ու ծառայություն մատուցողի փոխհարաբերությունների ոլորտին, որտեղ պետությունը արդեն երրորդ կողմ է եւ կարող է հանդես գալ որպես արբիտր: Վաճառելով էներգաբաշխիչ ցանցերը, որոնք այլ բան չեն, քան մանրածախ առեւտրի մի մեծ խանութ (որտեղ վաճառում են մի յուրօրինակ ապրանք՝ էլեկտրաէներգիա), պետությունը նաեւ անմիջապես ի չիք կդարձնի կոռուպցիայի խոշորագույն հանգրվաններից մեկը, ինչպես պետական խանութները մասնավորեցնելուց հետո մոռացվեց «տակից ծախելու» զուտ կոմունիստական հասկացողությունը:

Այսպես են կապված մասնավորեցումն ու ներկա կառավարության բախտը:

«Օրինաց երկրի» առաջարկությունը՝ էներգաբաշխիչ ցանցերը մասնավորեցնել միայն դրա մասին հատուկ օրենք մշակելուց հետո, ըստ էության, պակաս հարված չէ կառավարության թե՛ աշխատունակությանը, եւ թե՛ հեղինակությանը (անկախ այն բանից, թե ինչպիսին է դրա հեղինակների հոչակած նպատակը): Կառավարությունն աշխատում է խորհրդարանի կողմից հաստատված բյուջեով, բայց որքանո՞վ է տեղին առանձին օրենք ընդունել յուրաքանչյուր առանձին առեւտրական գործարքի համար (ասենք՝ այն մասին, թե ինչպես պետք է կառավարությունը բյուջեի միջոցներից շաքար ծեծք բերի բանակի կարիքների համար): Ու Արմենտելի օրինակը, որ բերվում է որպես նման քայլերի արդարացում, իրականում ոչինչ չի ապացուցում:

Այսպես կոչված Արմենտելի «դառը փորձի» մասին

Մեր քաղաքական շահարկումների թոհուբոհում հաճախ աննկատելիորեն տեղի են ունենում հասկացություններ նենգափոխություններ: Այն բանից, որ մինչեւ այժմ տեղի ունեցած մասնավորեցման գործարքները միայն մասամբ արդարացրին իրենցից ակնկալվող դրական սպասումները, եզրակացնում են, որ պետք չէ սեփականաշնորհել ընդհանրապես, փոխանակ եզրակացնելու՝ պետք է սխալներից դաս քաղել ու հաջորդ սեփականաշնորհումներն անել ավելի լավ:

Այս առումով իսկական մաշի փաքաքան են դարձրել Արմենտելի մասնավորեցումը, ամեն ոք իրեն պարտավոր է համարում քննադատել այդ գործարքը, լռելյայն, իսկ հաճախ էլ բացահայտ ակնարկելով, որ ընդհանրապես պետք չէր կնքել: Իրականում մոռացության է մատնվում այն հանգամանքը, որ այդ գործարքից Հայաստանը հսկայական օգուտ ստացավ:

Դնենք իրար կողքի Արմենտելի գործարքի դրականն ու բացասականը.

ԴՐԱԿԱՆ

1. Հայաստանը ստացավ միանվագ ավելի քան 140 մլն դոլար: Դրա շնորհիվ նրա արտաքին պարտքն անմիջապես պակասեց մոտ 60 միլիոնով, վճարվեց «Սիմենսի» պարտքը:

2. Ստացված միջոցները հնարավորություն տվեցին զգալի կապիտալ շինարարություն կատարել 1998-99 թթ., առաջին անգամ՝ սկսած 1991 թվականից:

3. Ճանապարհ բացվեց դեպի նոր ներդնողների ներգրավում Հայաստանի հեռահաղորդակցության ոլորտ, առաջին լուրջ թեկնածուն Եվրոբանկն է:

4. Հեռահաղորդակցության ոլորտում արդեն իսկ ներդրվել է ավելի քան 20 մլն դոլար՝ նոր միջոցներ, որոնք բերել է OTE-ն: Համակարգի նորացումը՝ ներառյալ գյուղերի հեռախոսակապի վերականգնումը, շարունակվում է:

ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ

1. Կապի որակը չի բարելավվել (այսինքն, երեւանում մնացել է գրեթե նույնը՝ խորհրդային մակարդակի վրա, իսկ գյուղերի մեծ մասում հեռախոսակապը շարունակում է բացակայել):

2. Նախատեսված 100 միլիոնի փոխարեն ներդրվել է միայն 20 միլիոն դոլար:

Միանգամայն ակնհայտ է, որ ԴՐԱԿԱՆԸ անհամեմատ գերակշռում է, ու առկա իրավիճակը ոչ մի հիմք չի տալիս եզրակացնելու, որ Արմենտելի սեփականաշնորհումը պետք չէր անել: Եթե այս գործարքը չարվեր, ապա մենք ոչ միայն չէինք ստանա հիշյալ 140 միլիոնը, այլեւ հեռախոսակապի վիճակը կլիներ էլ ավելի վատ, քան այսօր, ու Հայաստանը չէր ունենա ոչ միայն խոստացված 100, այլեւ արդեն իսկ ներդրված 20 միլիոնը:

Այսպիսով, Արմենտելի փորձը «դառը» անվանելն առնվազն տեղին չէ, իսկ նրա անհարկի շահարկումը բերում է թյուրիմացությունների ու վերջին հաշվով խոչընդոտում կառավարության աշխատանքին: Այո, կարելի էր ավելի լավ անել, վերջ ի վերջո սա մեր պատմության մեջ առաջին նման մասշտաբի գործարքն էր, կարող է օգնել հաջորդ նման գործարքներում խուսափելու սխալներից, բայց ոչ թե կասեցնել կառավարությանը կամ էլ ընդհանրապես հարցականի տակ դնել մասնավորեցման պես կարեւոր գործընթացը:

Իսկ եթե պետք է գտնել «դառը փորձի» օրինակներ, ապա առաջին հերթին կառաջարկեի քննարկել կոնյակի գործարանի հետ կապված խնդիրները, որոնց մասին բոլորովին չի խոսվում խորհրդարանում, մինչդեռ դրանց հետեւանքները կարող են ոչ թե դառը, այլ պարզապես վտանգավոր լինել մեր տնտեսության համար: Այստեղ եւս մասնավորեցման գործարքն ինքնին միանգամայն հաջող էր. Հայաստանը միանգամից ստացավ այնքան փող, որքան կոնյակի գործարանը նրան կարող էր բերել մի քանի տասնյակ տարիների ընթացքում: Գործարանի նոր տերը՝ «Պեռնո Ռիկարը», իրականացնում է ներդրումներ, բարելավվել է խաղողի մթերումների վիճակը: Բայց ահա «Պեռնո Ռիկարը» սպառնում է Հայաստանի կառավարության դեմ դատ բացել, եւ բացառված չէ, որ ստիպված լինենք վճարել տասնյակ միլիոնավոր դոլարներ, փաստորեն կորցնել այն փողը, որ շահեցինք մասնավորեցման գործարքից: Պատճառն այն է, որ Հայաստանը չի պահպանում իր իսկ ստորագրած պայմանագրի պայմանները. Ռուսաստանում գտնվող, բայց Հայաստանին պատկանող ձեռնարկություններում արտադրվում է կոնյակ այն ապրանքային անուններով, որոնք, համաձայն հիշյալ պայմանագրի, «Պեռնո Ռիկարի» բացառիկ սեփականությունն են: Դա միանգամայն անթույլատրելի է շուկայական համակարգում. ոչ ոք իրավունք չունի արտադրել «Կոկա կոլա» անունով որեւէ խմիչք, բացի համանուն ֆիրմայից (նույնիսկ, եթե այդ խմիչքը լինի, ասենք, ծիրանի հյութ): Իսկ ամենամտահոգիչն այն է, որ Հայաստանի նախորդ կառավարությունն արդեն ծանոթ էր այս խնդրին, բայց նրանից դաս չքաղեց: Հիշեցնենք, 1998 թ. դեկտեմբերին կոնյակի մասնավորեցման բուն գործարքը խափանման եզրին էր, քանի որ վերջնական ստորագրումից բառացիորեն մի քանի օր առաջ «Պեռնո Ռիկարը» հայտնաբերեց, որ իր մենաշնորհը հանդիսացող «Արարատ» անվամբ կոնյակ են արտադրում Հայաստանի այլ ձեռնարկություններ եւս: Գործարքը հետաձգվեց կես տարով, եկան փոխզիջման: Ու հիմա պարզվում է, որ ապրանքային անվան խախտումները շարունակվում էին, այս անգամ՝ Հայաստանից դուրս գտնվող ձեռնարկություններում: Եթե 1998 թ. միջադեպը կարելի էր բացատրել կառավարության անփորձությամբ, ապա այս մեկն՝ արդեն ոչ: Խախտումները շարունակվել են նույն՝ գործարքը կնքած կառավարության օրոք ու շարունակվում են մինչ օրս: Թեեւ նախկին կառավարության շատ անդամներ (ներառյալ նախկին վարչապետը) այս կառավարության անդամներ էին եւ են, նախկին «դառը փորձը» չփոխանցվեց ներկա կառավարությանը: «Պեռնո Ռիկարի» պես հսկաների հետ կատակել չի կարելի: Ահա սա պետք է անհանգստացնի խորհրդարանին ու առաջին հերթին կառավարության քաղաքական հենարան «Միասնություն» խմբավորմանը:

«Դառը փորձի» մեկ այլ օրինակ՝ շվեյցարական «Անդրե գրուպ» ֆիրմայի հետ կնքված գործարքները: Ըստ դրանց, «Անդրե գրուպը» պարտավորվել էր գնել իր մասնակցությամբ վերականգնված պահածոյի գործարանների արտադրանքը: Սակայն պայմանագրերում չեն ամրագրվել գները, ու հիմա շվեյցարացիները Հայաստանում արտադրված տոմատի մածուկի համար այնպիսի գին են առաջարկում, որ չի ծածկում նույնիսկ դրա ինքնարժեքը: Հաշվի կառնվի՞ այդ «դառը փորձը» հետագա գործարքներում:

Լավատեսության հիմքեր

Շատերը կզարմանան, եթե պնդեմ, որ, բոլոր դժվարություններով ու քաղաքական վերիվարով հանդերձ, ներկա ժամանակաշրջանը Հայաստանի համար բավական խոստումնալից է վերը նշված մրցակցությունում առաջատար լինելու համար: Հայաստանն ունի հետեւյալ առավելությունները.

1. Չնայած տեղի ունեցած ցնցումներին, Հայաստանը մնում է տարածաշրջանի առավել կայուն, քիչ կոռումպացված ու առավել կազմակերպված տնտեսությունը: Միայն մենք ունենք 24-ժամյա էլեկտրամատակարարում, քիչ թե շատ տանելի մաքսային ու հարկային համակարգ, համեմատաբար բարվոք ավտոճանապարհներ: Տնտեսությունը չունի այնպիսի միակողմանի կողմնորոշում, ինչպես Ադրբեջանն է (նավթ ու գազ) կամ Վրաստանը (տարանցիկ երթեւեկության շահագործում): Ի վերջո, ամեն մի նորաստեղծ տնտեսություն չէ, որ կարող է հոկտեմբերի 27-ի պես ողբերգությունից հետո պահպանել քաղաքական կայունություն:

2. Կառավարությունն արդեն ունի մի ֆանտաստիկ նվաճում. պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության իջեցում 50-ից մինչեւ 25 տոկոս: Սա նշանակում է ոչ միայն պետության պարտքի թեթեւացում (եթե նման բան հաջողվեր Սերգեյ Կիրիենկոյի կառավարությանը, ապա 1998 թ. ռուսաստանյան ճգնաժամը չէր լինի): Սա նաեւ զորեղ խթան է երկրի ներսում բանկային տոկոսադրույքների իջեցմանը: Ներքին վարկերը կդառնան ավելի մատչելի, կարող է անցյալի գիրկն անցնել «տոկոսի տակ» ընկելու սարսափը:

3. Ծխախոտի հարկման դրույքների փոփոխությունը լավ նշան էր այն առումով, որ ներքին արտադրողներին հարկային արտոնություններ տալու կասկածելի պրակտիկային վերջ կտրվի: Մենք դեռ բավական ուժ չունենք նման փորձեր անելու համար:

4. Էներգացանցի մասնավորեցումը, ինչպես արդեն նշվեց, կարող է զգալի եկամուտ ապահովել գանձարանին ու տեղ հարթել նոր ներդրումների ու նոր տնտեսական մաներների համար:

5. Միջազգային արժութային հիմնադրամի հետ նախատեսվում է մշակել նոր վարկային ծրագիր, իսկ ԱՄՆ-ի հետ տնտեսական հարաբերությունները կարգավորելու համար կա հատուկ երկկողմ մարմին՝ Վազգեն Սարգսյանի ժառանգությունը: Այս լծակները խելամտորեն օգտագործելով կարելի է զգալի առավելություններ ստանալ:

Մեր քաղաքական ուժերի համար՝ սկսած հանրապետության նախագահից ու վերջացրած ամենափոքր կուսակցության անդամներով, պասվի խնդիր է այս ամենից երկրի համար օգուտ քաղելը: Ու խայտառակություն կլինի այս բարենպաստ պահը կորցնելը:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏ

Այնթապի հերոսական ինքնապաշտպանության 80-ամյակը

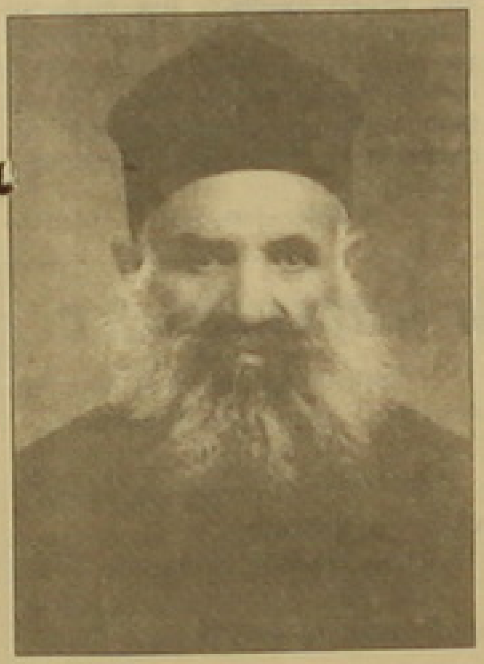

Տեր Ներսես քհն. Թավուքճյան

Ասուր Լեւոնյան

Ավետիս Քալեմքեարյան

Մեծ եղեռնի տարիներին կազմակերպված ողբերգությունը ունի նաեւ իր հերոսական էջերը: Մինչեւ բռնագաղթը, հայկական բոլոր քաղաքներում թուրքական ցեղասպանության դեմ մղվեցին զինված դիմադրություններ, որոնք այսօր, տասնամյակների հեռավորությունից գնահատելի են որպես ազգային հերոսական ինքնապաշտպանության դրվագներ: Այդպես են Վանի, Մուշի, Կարինի, Շատին Գարահիսարի, Ուրֆայի (Եդեսիայի), Զեյթունի, Հաճընի, Սասունի եւ այլ քաղաքների ու բնակավայրերի, այդ թվում նաեւ Այնթապի, հերոսամարտերը: Պատմական փաստ է՝ հայ ժողովուրդը լքեց իր բնօրրանը միայն դաշնակիցների անկայուն քաղաքականության հետեւանքով: Իրականում այդ հերոսամարտերը ազգային պայքարի փայլուն էջեր են:

Այս տարի լրանում է Այնթապի հերոսական ինքնապաշտպանության 80-ամյակը: 1920 թ. ապրիլի 1-ին, հինգշաբթի առավոտյան ժամը 8-ին, թշնամին մոլեգնաբար հարձակվեց քաղաքի շուկայում գտնվող հայերի վրա: Արդեն մի անգամ անցած լինելով եղեռնի փորձության ճանապարհներով, այնթապցին ամեն վայրկյան սպասում էր թշնամու նենգությանը եւ անակնկալի չեկավ: Ինքնապաշտպանության ընթացքում այնթապցիները ցուցաբերեցին ռազմավարական կարողություն եւ հնարամտություն: Մարտական դիրքերում գտնվող կտրիճներին հաջողվում է արագ ետ մղել թշնամուն: Նրանք բոլոր փողոցների անցքերի վրա բարձրացնելով պատնեշներ, փակեցին թշնամու առաջխաղացումը: Պահը ճակատագրական էր: Շնորհիվ անցյալ դարի վերջերից ծավալված ազգային ինքնագիտակցության զարթոնքի եւ Առաջին համաշխարհային պատերազմի բերած հրի ու արի մկրտության, Այնթապի հայ երիտասարդության հայրենական ոգեշնչումը, պատրաստվածությունն ու պատասխանատվության գիտակցությունը աննախընթաց հասունացում էր ապրել: Այդ սերունդը ինքնակամ էր ամեն գնով պաշտպանելու հայի պատիվը եւ գոյության իրավունքն ընդդեմ թուրք բանակի եւ խուժանի, դա ճշգրտորեն բնութագրվել է այդ օրերում ստեղծված հերոսամարտին նվիրված քայլերգում.

«Չի քո սիրոյդ տառապանքիդ
Մեռնիլ գիտցաւ այնթապցին»:

Ինքնապաշտպանության կենտրոնական մարմինը ստեղծվել էր 1920 թ. հունվարի կեսերին: Ղեկավարներն Այնթապի քաջ հովիվ Տեր Ներսես քահանա Թավուքճյանը, ռազմագետ զինվորական Ասուր Լեւոնյանը եւ ոսկեձեռիկ զինագործ Ավետիս Քալեմքեարյանը: Տեր Ներսես քահանան Այնթապի հայոց «Ազգային միության» արժանավոր նախագահն էր: Նա դիվանագետ եւ բարդագույն իրադրություններում հմուտ որոշումներ կայացնող անհատականություն էր: Ֆրանսիացիների եւ թուրքերի հետ բանակցությունները հիմնականում վստահվում էին նրան: Ասուր Լեւոնյանը կամ «Այնթապի հայության Ասուր փաշան» կատարում էր ռազմական խորհրդատվությունը, իսկ Ավետիս Քալեմքեարյանը, իր բազմահնար կարողություններով, փրկարար ռումբեր պատրաստող խիզախ արվեստագետն էր:

Ինքնապաշտպանության 314 օրերի ընթացքում մղված գոյամարտն իր որոշ զինադադարներով, բանակցությունների ընդմիջումներով, ժամանակի հուսահատության պահերով եւ ծանր մարտերով վերջիվերջո ավարտը կնքեց 1921 թ. փետրվարի 8-ին այնթապահայերի եւ դաշնակիցների փայլուն հաղթանակով: Սակայն շատ երկար չտեւեց. մարտի 15-ին Լոնդոնում կնքված դաշնագրից հետո Կիլիկիան պետք է հանձնվեր թուրքերին, եւ մեր դաշնակիցները պետք է հեռանային: Դառը ճակատագիրը նորից այնթապահայի ուղեկիցն էր: Նա արդեն մի անգամ եղեռնի գողգոթայով անցել էր, բայց նորից իր բնօրրանը վերադարձել, հերոսական ինքնապաշտպանության գոյապայքարով իր ազատությունը նվաճելով հանդերձ՝ մեծ պետությունների շահամոլական ձգտումների զոհը դարձավ, պանդուխտի ցուպը ձեռքին ստիպված թողեց մայրենի հողը եւ ցրվեց աշխարհով մեկ:

Այնթապի հերոսամարտը ցույց է տալիս, որ հաղթանակի հասնելու համար ռազմական եռանդը, անհրաժեշտ լինելով հանդերձ, բավարար չէ: Մեծ կարեւորություն ունեն կազմակերպվածությունը, միասնականությունը եւ ռազմավարական ու դիվանագիտական շրջահայաց կողմնորոշումը: Այս է Այնթապի հերոսամարտի պատգամն այսօր:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «ԱՅՆԹԱՊ» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Նոր հրատարակություն. «Հայ Այնթապ»

Այնթապի հերոսամարտի 80-ամյակի, ինչպես եւ Նոր Այնթապ ավանի վերանվանման 30-ամյակի առթիվ Հայաստանի «Այնթապ» հայրենակցական բարեգործական միությունը լույս է ընծայել «Հայ Այնթապ» լրատուի հատուկ համար:

«Հայ Այնթապ» անունով Լիբանանում լույս էր տեսնում Այնթապի ու նրա երբեմնի հայ բնակչության պատմությանը եւ կյանքի այլազան ոլորտներին նվիրված պարբերական, որը հետագայում վերանվանվեց «Նոր Այնթապ»: Պարբերականի խմբագիր, վաստակաշատ մանկավարժ ու պատմաբան Լեւոն Վարդանի մահից (1997 թ. դեկտեմբերին) հետո, պարբերականը հրատարակվել է ընդամենը մեկ անգամ Բեյրութում: Եվ ահա «Հայ Այնթապը» արդեն Երեւանում է:

Երեւանյան լրատուի այս հատուկ համարում տեղ են գտել նյութեր՝ նվիրված Այնթապի 1920 թ. հերոսամարտին, այնթապցիների հայրենադարձությանը, Մասիսի շրջանի Նոր Ավան գյուղը Նոր Այնթապ վերանվանելուն, այս ավանում հերոսամարտի հուշարձանի կառուցմանը, ինչպես նաեւ Հայաստանում, Սիրիայում եւ Լոս Անջելեսում այնթապցիների հայրենակցական միությունների գործունեությանը: Ընդամենը 1998 թ. վերջին վերակազմակերպված Հայաստանի «Այնթապ» հայրենակցական միությունն արդեն ծավալել է բեղուն գործունեություն եւ արձանագրել որոշ հաջողություններ. Նոր Այնթապի թիվ 1 դպրոցի վերակառուցումն ու վերանվանումը ծագումով այնթապցի գեներալ Արամ եւ Համիկ Գարամանուկյանների անունով, «Խմբապետ Յուսուֆի» հուշարձան-աղբյուրի կառուցումը, բազմավաստակ մանկավարժ եւ ՌԱԿ գործիչ Երվանդ Պապայանի մեծարման երեկոն, հերոսամարտի հուշարձանի վերանորոգումը: Այսօր այնթապցի ազգային բարերար Բուզանդ Մարգարյանի նվիրատվությամբ վերակառուցվում է Նոր Այնթապի թիվ 2 դպրոցը, ինչպես եւ նախագծվում է հերոսամարտի հուշահամալիրի կառուցումը:

«Հայ Այնթապի» հատուկ համարը հարուստ է հին ու նոր, մեծ մասամբ անտիպ լուսանկարներով:

ԳԵՎՈՐԳ ՅԱԶԸՃՅԱՆ

ՏԵՍԱԿԵՏ

Ստեփանակերտում կարծում են, թե պաշտոնական Երեւանն էլ է մասնակցում գերտերությունների խաղերին

1991 թ. սեպտեմբերի 2-ին Արցախում անցկացվեց անկախության հանրաքվե. արցախահայերին մեկ հարց էր տրված՝ ուզո՞ւմ եք, համաձա՞յն եք, որ Լեռնային Ղարաբաղն անկախ լինի: Հասարակությունը, որ երեք տարի շարունակ խոսում էր մայր հայրենիքին՝ արդեն անկախ հռչակված եւ աշխարհի կողմից ճանաչված Հայաստանի Հանրապետությանը միանալու մասին, նույն պատրաստակամությամբ ասաց. «Այո՛, ուզում ենք անկախ լինել»: Արդեն ինը տարի է անցել, սակայն աշխարհի ոչ մի երկիր, այդ թվում եւ Հայաստանը չեն ճանաչում ԼՂՀ անկախությունը: Ոչ ոք չի կարող ասել, թե երբեւիցե որեւէ երկիր կճանաչի՞ ԼՂՀ-ն, ինչպես չենք կարող ասել՝ ի՞նչ փոխզիջումների մասին են խոսում Հեյդար Ալիեւն ու Ռոբերտ Քոչարյանը: Հանրաքվեից մի քանի ամիս անց՝ 1992-ի հունվարին ձեւավորվեցին ԼՂՀ-ի Գերագույն խորհուրդը, կառավարությունը, եւ նորահռչակ հանրապետության առաջնահերթ խնդիրներից մեկը դարձավ երկրի հիմնական օրենքի՝ Սահմանադրության ընդունումը: Սրա ստեղծվեց Սահմանադրական հանձնաժողով, որի նախագահն այսօր Արկադի Ղուկասյանն է, հանձնաժողովը անգործության է մատնված եւ մինչեւ օրս ոչ մի նիստ չի գումարել: Ինչո՞ւ ԼՂՀ-ում չի ընդունվում Սահմանադրություն կամ ինչո՞ւ է ձգձգվում եւ երբեւիցե ընդունվելո՞ւ է: Դիմում եմ ԼՂՀ ԱԺ պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահ, ԼՂՀ ԳԽ պատգամավոր, ՀՅԴ երբեմնի անդամ Աշոտ Սարգսյանին. «Այդ հարցով բազմիցս դիմել եմ Սահմանադրական հանձնաժողովի նախագահի տեղակալին, որը միաժամանակ ԱԺ նախագահն է: Ընդհանրապես՝ դեմ եմ Սահմանադրության ընդունմանը, որովհետեւ ԼՂՀ-ն համարում եմ Հայաստանի անբաժանելի մի հատվածը, կարծում եմ ՀՀ Սահմանադրությունը պետք է տարածվի ԼՂՀ-ի վրա»:

Իսկ միգուցե ԼՂՀ Սահմանադրության ընդունումը ուղղակիորեն կապված է ԼՂ հակամարտության լուծված չլինելու հետ: Չար լեզուներն ասում են, թե Արցախում անկախության հանրաքվեի անցկացման գաղափարը ծնվել է մեր նախկին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ուղեղում: Իբր, որպեսզի Հայաստանը միջազգային հանրության կողմից ճնշումների չենթարկվի, մեր երկիրը չմեղադրվի պահանջատիրության մեջ:

Կարելի՞ է ենթադրել, թե ԼՂՀ-ն ընդհանրապես կարիք չի զգա սեփական Սահմանադրության, եւ երկրամասում կտարածվի հարեւան երկու երկրներից մեկի՝ Հայաստանի կամ Ադրբեջանի Սահմանադրությունը: Շարունակենք լսել պրն Սարգսյանին. «Ըստ «Ընդհանուր պետություն» գաղափարի, որը Աստված չանի՝ ընդունվի, ԼՂՀ-ն եւ Ադրբեջանը կլինեն մեկ ընդհանուր պետության մեջ, ընդհանուր սահմաններով: Իմ համոզմամբ՝ կլինի Միացյալ Ադրբեջան: Սակայն նույնիսկ այս դեպքում ԼՂՀ-ն պիտի ունենա Սահմանադրություն, բայց այդ դեպքում հաշվի պիտի առնվի միացյալ պետության այն ընդհանուր սկզբունքները, որոնք պիտի միավորեն երկու երկրներին: Իմ խորին համոզմամբ, մենք պետք է այլ ուղղությամբ գնանք, ընդունենք ՀՀ Սահմանադրության հիմունքները: Հակառակ դեպքում, կարծես թե նախապատրաստվում ենք «Ընդհանուր պետություն» չարաբաստիկ գաղափարն ընդունելուն»:

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի (ԱՄՆ, Ռուսաստան, Ֆրանսիա) մատուցած «Ընդհանուր պետություն» բանաձեւը Հայաստանի եւ Ադրբեջանի իշխանությունների կողմից պահվում է խիստ գաղտնի, հասարակությունը բացարձակապես տեղյակ չէ, թե ինչ փոխզիջումների մասին է խոսքը: Ընդդիմությունը ե՛ւ Հայաստանում, ե՛ւ Ադրբեջանում որեւէ ընտրությունից առաջ քաղաքական դիվիդենտներ շահելու համար քննադատում է իշխանությունների պարտվողական քաղաքականությունը:

Աշոտ Սարգսյանը այնչափ հոռետեսորեն է տրամադրված այս փաստաթղթին, ըստ որում՝ խիստ գաղտնի, կարծես թե տող առ տող կարդացել է: Ինչ, ուրեմն չհավատանք ԼՂՀ նախագահին, ՀՀ գործող նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին եւ ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանին, որոնք մեզ վստահեցնում են, թե «Ընդհանուր պետությունը» որպես բանակցությունների մեկնակետ ընդունելի է: Այնինչ Սարգսյանի կարծիքով Կարգավիճակի նման լուծումը հօգուտ Ադրբեջանի է: Ընդունելու դեպքում մեր անցած պայքարի, մեր թափած արյան, ձեռքբերումների մասին խոսելն ավելորդ է»:

Եթե «Ընդհանուր պետության» գաղափարն այսքան անընդունելի է ՀՀ-ի եւ ԼՂՀ-ի համար, ինչո՞ւ Ադրբեջանը չի ընդունում: Նշանակո՞ւմ է, թե ԵԱՀԿ ՄԽ նոր առաջարկը, կամ Քոչարյան-Ալիեւ հանդիպումների արդյունքում հավանական ընդունվելիք տարբերակն ավելի անընդունելի եւ վատը կլինի մեզ համար: Իսկ միգուցե Ադրբեջանը չի ընդունում «Ընդհանուր պետությունը», որովհետեւ մեզանից շատ ավելի՞ է ուզում: «Այո, եթե Ադրբեջանը չի ընդունում ԼՂՀ-ի համար այսչափ վատթար տարբերակը, նշանակում է՝ մեզանից շատ ավելին է պահանջում: Արդեն Բաքվում ասոցացված պետության մասին են խոսում, եւ այս ամենը մեկ բան է նշանակում. Արցախը ստանում է ամենալայն ինքնավարություն, այն, ինչ ունեինք 88-ին: Հիշեցնեմ. ԼՂ հարցի կարգավորման սկզբնական փուլում հարցի լուծման հայկական 12 տարբերակ կար, Ադրբեջանում՝ միայն մեկ: Հիմա կրկին մենք ենք տարբերակներ որոնում-որոշում, կամ դրսից են պարտադրում՝ հաշվի առնելով մեր այսօրվա ներքաղաքական լարված վիճակը, մոռանալով, որ հաղթողը մենք ենք, մենք պետք է պարտադրենք: Կարծես թե ժամանակ ենք շահում: Նայենք Հայաստանում եւ ԼՂՀ տիրող ներքաղաքական իրավիճակին: Այսօր ժամանակը մեր օգտին չի աշխատում եւ դրա պարզ օրինակը ՀՀ-ի եւ ԼՂՀ-ի բնակչության օրեցօր նվազումն է, արտագաղթը», ասում է Աշոտ Սարգսյանը:

Զրուցակիցս ինձ համոզում է, թե մենք արհեստականորեն, հանրաքվեի ճանապարհով հռչակեցինք անկախ պետություն: Չէ՞ որ ի սկզբանե կողմ էինք միացյալ, ազատ, անկախ Հայաստան կերտելու գաղափարին. «Այն տարիներին ՀՅԴ անդամ էի եւ դեմ էի կուսակցության դիրքորոշմանը, որը համաձայնեց անկախ պետության (ԼՂՀ-ում) գաղափարին, իմ համոզմամբ, դա ՀՅԴ-ի ամենակոպիտ սխալն էր: Հիմա ինչի՞ ենք հասել: Ոչ մի բանի: Մենք կարծես մեզ համար նպաստավոր պայմաններ ենք ստեղծել խաղաքարտ դառնալու աշխարհի գերտերությունների ձեռքում:

Այո՛, տպավորությունն այնպիսին է, որ կարծես թե ԼՂՀ-ն խաղաքարտ է դարձել ոչ միայն պաշտոնական Մոսկվայի, Վաշինգտոնի, Փարիզի համար, այլեւ՝ Երեւանի: Եթե իրոք ԼՂՀ-ն անկախ պետություն է, ապա ինչո՞ւ գոնե Հայաստանը չի ճանաչում այդ անկախությունը, ավելին, ինչո՞ւ է միջամտում ԼՂՀ ներքին խնդիրներին, հակառակը՝ ինչո՞ւ է ԼՂՀ-ն խառնվում ՀՀ ներքին խնդիրներին, ինչո՞ւ է Սամվել Բաբայանը բացահայտ աջակցում «Իրավունք եւ միաբանություն» ԱԺ խմբակցությանը: Շարունակենք լսել Աշոտ Սարգսյանին. «Մենք ստեղծել ենք արհեստական պետություն: ԼՂՀ-ն չպիտի ունենա ո՛չ ԱԺ, ո՛չ նախագահ, մենք պետք է լինենք եւ ենք Հայաստանի մի մասը: Մենք մեզ խաբում ենք, ձեւացնում, թե անկախ պետություն ենք: Որոշ քաղաքական այրեր հայտարարում են, թե մենք չենք միջամտում ՀՀ ներքին խնդիրներին, ՀՀ-ն էլ իրավունք չունի միջամտելու ԼՂՀ ներքին խնդիրներին: Չեմ հասկանում, ի՞նչ ԼՂՀ ներքին գործեր: Մոտ ժամանակներս ԼՂՀ ԱԺ-ն ընդունելու է 2000 թ. պետբյուջեն: Նայե՛ք միջպետական վարկին եւ տեսե՛ք, թե ով է մեզ կերակրում: Շարժման սկզբում ասում էինք միանում ենք մայր հայրենիքին, երեխան գնում է մոր գիրկը: Այսօր ի՞նչ եղավ. Արցախի համար Հայաստանը խո՞րթ մայր է դարձել: Մենք անկախ պետություն չենք: Ինչո՞ւ ենք մեզ խաբում»:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Մեր երեսփոխանները, մեր Ազգային ժողովը

Ապրիլի 1-ը ծիծաղի օր է։ Ծիծաղում ենք բոլորս, ամեն ինչի առիթով, ամեն մեկի առիթով։ Ծիծաղում ենք նաեւ մեր երեսփոխանների վարքը տեսնելով։ Չե՞ք հավատում։ Ահա, կարդացեք Երվանդ Օտյանին, որի «Մեր երեսփոխանները, մեր ազգային ժողովը» գրքից առանձնացնում ենք «զոհերից» երեքին՝ մեկ հնչակյան, մեկ դաշնակցական եւ մեկ ռամկավար։

Յարութիւն Ճանկիւլեան

Տոն Քիշոթի ծաղրանկարը

Տոն Քիշոթ ինքն ալ ծաղրանկար մը ըլլալով արդէն կարելի է գուշակել թէ ինչ կրնայ պատկերացնել ծաղրանկարի մը ծաղրանկարը։

Յարութիւն Ճանկիւլեան զոհ մըն է Հայկական յեղափոխական շարժումին։ Եթէ դիպուածը զինքը անոր մէջ նետած չըլլար՝ այլանդակ ծիծաղելիութեան այդ հոյակապ տիպարը չպիտի ունենայինք։ Եւ ասիկա բարիք մը պիտի ըլլար թէ՛ իրեն եւ թէ՛ մեզի համար։

Առաջին անգամ զինքը ճանչցայ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ երբ նոր եկած էր Կիպրոսէն։

Բարեկամներէս մէկը ըսաւ ինծի.

– Տեսնուէ՛ անգամ մը իրեն հետ, հետաքրքրական տիպար մըն է, որ կ'արժէ ուսումնասիրել։

Եւ իրաւցնէ ըրի այդ զոհողութիւնը եւ միասին տեսնուեցանք։ Նոյն

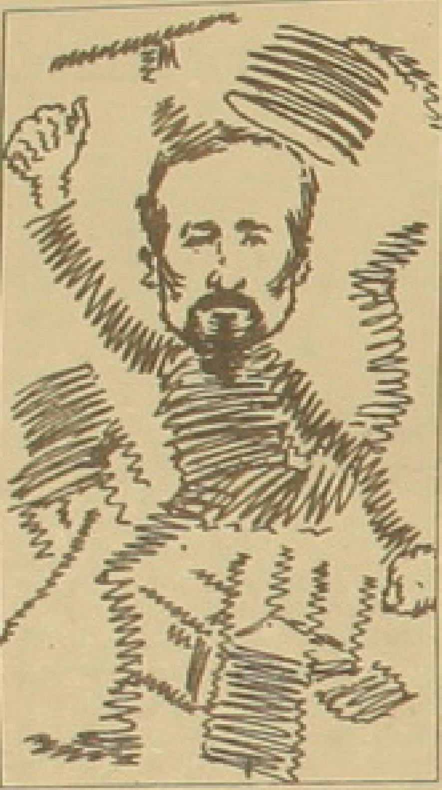

օրերը Գահիրէ երթալու դիտաւորութիւն ունէր։

– Ի՞նչ պիտի ընես Գահիրէ,– հարցուցի իրեն։

– Որ մենք հեռու՝ պէտք է տեսնենք, քննենք եւ ուսումնասիրենք ամէն բան մեր աչքով,– պատասխանեց Ճանկիւլեան՝ վանեցիի իր ինքնավստահ շեշտովը։– Ասկէ զատ,– աւելցուց,– ժողովուրդը պէտք ունի քաջալերութեան, պէտք է տեսնայ իր հերոսները եւ քաջալերուի։

– Իրաւունք ունիս։

– Իմ կեանքս ժողովուրդին նուիրուած է, իմ բազուկս Հայ ազգին կը պատկանի։ Մինչեւ հիմա իմ արիւնս Հայ ազգին համար թափեցի, ասկէ ետքն ալ…

– Գիտեմ, դարձեալ պիտի թափես,– ընդմիջեցի։– Աստուած մեզի պէս հերոսները պակաս չընէ։

– Ամէ՛ն,– գոչեց Ճանկիւլեան սրտին խորէն։

Օննիկ Դերձակեան (Ա. Վռամեան)

Ամէնէն կռուազանը մեր ազգային երեսփոխաններուն։

Խօսելու ձեւ մը ունի, որ արդէն կռուելու կը նմանի։

Ազգային ժողովը Վռամեանի համար պատերազմի դաշտ մըն է, ուր պէտք է խօսքի ռազմամթերքով զինուած գալ։ Եւ այդ ռազմամթերքը չի պակսիր իրեն քով։ Չորս բոլորը թշնամիներ միայն կը տեսնայ, որոնց դէմ պէտք է կռիւ մղել։

Մեծ ճարտիկութիւն ունի ոչինչէն խնդիր ստեղծելու, խնդիրը վէճի փոխելու եւ վէճը կռիւի վերածելու։

Խօսած ատենն ալ բառերը իր կոկորդին մէջ կը կռուին եւ իրար կը հրմշտկեն կարծես, բերնէն դուրս նետուելու համար։ Եւ այս պատճառաւ շատ անգամ իր ըսածները կարելի չէ հասկնալ։

Իբրեւ ամբոխավար՝ իրմէ շատ ետ կը մնան շահրիկեանները ու վարդգէսները։ Վռամեան ամբոխավարութեան հոգին իսկ է։ Այս ճամբուն մէջ իր վերջին գիւտն է գաւառացիի ու պոլսեցիի խնդիրը, զոր նախ Ազգային ժողովին ու յետոյ հիւանդանոցի պարտէզին մէջ յուզեց, բայց, բարեբախտաբար, չկրցաւ յաջողցնել։

Բաց ու գոցի ծանօթ պայքարն ալ շատ բան պարտական է իրեն։ Եւ եթէ այդ յուզումնալից օրերուն ծեծն ու կռուըտուքը աւելի մեծ համեմատութիւններ չստացան, ապահովաբար յանցանքը Վռամեանինը չէ, որովհետեւ ինք խղճմտօրէն եւ մարդկօրէն ամէն բան ըրաւ, որպէսզի գրգռութիւնը իր ծայրայեղ աստիճանին հասցնէ։

Սկզբունքները իրեն համար մեծ կարեւորութիւն չունին։ Ամէն սկզբունք՝ որ կռիւի կամ հակառակութեան տեղի կու տայ, իրեն համար լաւ է։

Ոչ-դաշնակցականի մը յայտնած գաղափարներուն հակառակ խօսիլը իր գլխաւոր սկզբունքն է։

Ինչպէս ըսի՝ Վռամեանի համար Ազգային ժողովը ռազմադաշտ մըն է եւ օրակարգի ամէն խնդիր casus belli մը՝ մարտապատճառ մը։

Վահան Թէքէեան

Թէ՛ իր նկարագրովը, թէ՛ իր խօսուածքովը, թէ՛ իր գաղափարներովը եւ թէ՛ իր արտաքինովը Վահան Թէքէեան տիպար երեսփոխան մըն է։

– Դաշնակցական ըլլալիք մարդ է,– պիտի ըսէր թերեւս Շահրիկեան։

Անոնք որ զինքը շատ մօտէն չեն ճանչցած, սխալ գաղափար մը կազմած են իր մասին, կատաղի կուսակցամոլ, կռուազան, անտանելի մէկը համարելով զինքը։ Եւ, արդարեւ, Վահան այդ տպաւորութիւնը կը գործէ դիմացինին վրայ՝ երբ զինքը տեսնէ ժողովի մը մէջ։

Եւ այս պատճառաւ էր, որ դաշնակցականները երկար ատեն սուր հակառակութիւն մը ունէին իրեն դէմ, զայն նկատելով իրենց ամէնէն անհաշտ թշնամիներէն մէկը։

Յետոյ, կամաց-կամաց, երբ աւելի մօտէն շփում ունեցան իրեն հետ, տեսան որ Թէքէեան իրենց ենթադրած անհանդուրժելի մարդը չէր եւ ո՛չ ալ յամառ կուսակցամոլ մը՝ մին այն տիպարներէն, որոնք դժբախտաբար այնքա՜ն առատ են իրենց մէջ։

Ընդհակառակը՝ Վահան Թէքէեան անկեղծ հակառակորդ մըն էր, որ գիտէր ի հարկին ուղղամտօրէն ձեռք երկնցնել երէկի հակառակորդներուն, եւ անոնց հետ քով քովի քալել, երբ այդպէս կը պահանջէին կուսակցական նկատումներէ աւելի բարձր շահեր։

Բայց հակառակ իր այս յատկութիւններուն՝ Վահան Թէքէեան չէ կրցած ինքզինք սիրցնել Ազգային ժողովի մեծամասնութեան, որովհետեւ, ինչպէս ըսի, զինքը լաւ ճանչնալու համար շատ մօտէն պէտք է յարաբերութիւն հաստատած ըլլալ հետը, եւ յետոյ, ինք երբեք իր կողմէ ջանք կամ զոհողութիւն չըներ ինքզինք սիրցնելու համար։

Եւ յետոյ, խօսելու ձեւ մը ունի, որ միշտ յարձակողական է, ու այս մասին գրեթէ կը նոյնանայ Ա. Վռամեանի հետ։ Քու կարծիքդ պաշտպանած ատենը կը կարծես, որ հակառակ կը փաստաբանէ։

Երբ «խօսք կ'ուզեմ» կ'ըսէ ու զսպանակէ մը մղուածի պէս ոտքի կը ցատկէ, այն տպաւորութիւնը կը գործէ, թէ երեսփոխանի մը վրայ պիտի յարձակի՝ զայն բզքտելու համար։

Վահան Թէքէեան ազգայիններէ մըն է, բայց ո՛չ հին դպրոցէն։ Քծնիլ, շողոքորթել, վարդապետն ու վարժապետը շահագործել, Պատրիարքարանի կամ առաջնորդարաններու դուռը ափ առնել եւ կամ հասութաբեր վանքերու շուրջը դեգերիլ իր գործը չէ։ Գիտցած է ու կարողացած է ազգայինճիութեանը արժանաւոր աստիճանի մը մէջ պահել։

– Սուտ խենթ եղեր՝ վանքին հաւերը կուտէ,– կ'ըսէ ժողովրդական առածը։

Թէքէեանին ալ վիճակուած կ'երեւայ վանքին հաւերը ուտել, միայն թէ ինք սուտ խենթ չէ եղած ասոր համար, այլ իր ազգայինճիութիւնը այնպիսի բարձրութեան մը հասցուցած է, որ ուրիշներ հաւը խորովելով անոր կոկորդն ի վար թխմած են, գրեթէ բռնի։

Մշակույթ

Այդ ոստանում ամեն արվեստագետ մշակում է իր բոստանը։ Երբ արտահայտվեց այն միտքը, որ ինքնաարտահայտումն ինքնությունն արտահայտելու եւ տաղանդավոր դառնալու ուղիներից մեկն է, մի շարք արվեստագետներ ու գրողներ ճիշտ համարեցին իրենց կիսագրագիտությունը։ Շողենցները (նաեւ Ցականը) եւ Լուսենցները (նաեւ Աշոտը) ընկղմվեցին մոռացության խավարում։ Կարկուտը խփած տեղն է խփում, մանավանդ երբ կազմակերպված է։ Հաջողությունը երբեմն չգիտակցված անհաջողություն է։

Ննջեցյալ արվեստագետի հիշատակը հոտնկայս լռության մի րոպեով հարգելուց հետո, նստում ու քչփչոցով բամբասում են նրա մասին։ Մտավորականը նա է, ով շատ հարցերում հավանական է համարում, որ ինքը սխալվում է։ Մարսել համաշխարհային մշակույթը, ապա ձերբազատվել նրանից՝ ձեռք բերելու համար ազատագրված մտածելակերպ։

Ստեղծում է նա, ով կարողանում է։ Ավերում է նա, ով չի կարողանում ստեղծել։ Ինչքան ավերում է, այնքան նվազեցնում է իր ստեղծելու պոտենցիալը։ Եթե ընդունելի մակարդակից ավելի գործ չես ստեղծագործում, ուրեմն դու պրոֆեսիոնալ ես։

Կույրն, այստեղ թե այնտեղ, համակրում է այն տեսնողներին, որոնց աչքերը մանր են կամ գեղեցիկ չեն։ Անտաղանդը նույն կերպ համակրում է տաղանդավորներից նվազ շնորհալի ստեղծագործողներին, քանի որ նրանք չեն վայելում։

Խառը ժամանակներում եւ քաղաքականության մեջ իրար հետ առնչվում են մտավորականը, որ զրկվում է ինտելեկտուալիզմից, ստահակը՝ բառապաշարը հայրենասիրացնելով, ուսանողը՝ հեշտացվելիք կարիերայի ակնկալությամբ, աշխատավորը՝ չարքաշ ապրելակերպից ազատվելու հույսով, գործարարն իր կապերի ընդլայնման նպատակով, պարմանիները՝ ներուժը գործադրելու ախորժակով, կանայք՝ դժբախտ սիրուց ելք գտնելու որոնումներով, պատանիները՝ մաքրագործվելու տենչով, անշուշտ նաեւ մի քանի ազնիվ միամտացածներ։ Այդ համատարած դիլետանտիզմի մեջ միակ արհեստավարժներն իրավաբաններն են եւ պրոֆեսիոնալ հեղափոխականները։ Մշակույթի գործիչն ինքը պետք է հրաշագործի իր փրկության փրկօղակը։

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ապրիլմեկյան կատակներ

✔

– Վերջերս նիհարել ես, ինչի՞ց է։

– Թիկնապահ եմ պահում, նրանց պիտի վճարեմ, թե՞ չէ…

– Փաստորեն բերնիցդ կտրում, թիկունքդ ես լայնացնում…

✔

– Ամիսներով չեմ լողանում։

– Ես ձեւը գտել եմ. մի շաբաթ ոտքերս եմ լվանում, մի շաբաթ՝ գլուխս, էն մյուսին՝ որովայնս, մի երկու օր հետո մեջքս։ Ձեռքերս էլ դրանք լվանալուց են մաքրվում։ Ամսվա վերջին ստացվում է, որ մի կարգին լողացել եմ։

✔

– Ասում են՝ ամեն ազգ իր յուրահատուկ հոտն ունի, դրա համար էլ իրար շուտ են գտնում։

– Իմ կարծիքով, մեր հայերի վրայից հոտ չի գալիս, դրա համար էլ հայը հային չի ճանաչում։

✔

– Ասում են՝ աղքատ ապրողները դրախտ են գնալու։

– Բայց այսքան աղքատներին այնտեղ տեղ կլինի՞։

– Որ չլինի, ստիպված որոշում կհանեն մի մասին ուղարկել դժոխք։

– Խեղճ աղքատներ, համ այստեղ դժոխքում ապրեն, համ այնտե՞ղ…

✔

Մութ տարիներին մի օգնություն ստացողը մյուսին.

– Էս անգամվա նավթը լա՞վն է։

– Հա, էնքան գովացին, որ մի աման նավթում հաց բրդեցի, կերա։

ՀՐԱՆՏ ՀՈՐԻԶՈՆ
ԳՈՒՐԳԵՆ ԼՈՌԵՑԻ

ՕՐԱՑՈՅՑ

Ապրիլի 1

- 1696 թ. ծնվել է ֆրանսիացի գրող Անտուան Պրեվոն։
- 1809 թ. ծնվել է ռուս գրող Նիկոլայ Գոգոլը։
- 1815 թ. ծնվել է գերմանացի քաղաքական գործիչ Օտտո Բիսմարկը, որը Գերմանիայի ողջ պատմության մեջ ամենաերեւելի գործիչն էր։
- 1868 թ. ծնվել է ֆրանսիացի բանաստեղծ եւ դրամատուրգ Էդմոն Ռոստանը, «Սիրանո դե Բերժերակի» հեղինակը։
- 1873 թ. ծնվել է ռուս կոմպոզիտոր, դաշնակահար եւ խմբավար Սերգեյ Ռախմանինովը։
- 1930 թ. ծնվել է դերասան եւ ռեժիսոր Խորեն Աբրահամյանը։
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Արեգ ամսվա Արեգ օրն է։

Ապրիլի 2

- 742 թ. ծնվել է Ֆրանսիայի թագավոր Կարլ Մեծը։
- 1725 թ. ծնվել է Ջովաննի Կազանովան։
- 1805 թ. ծնվել է մանկագիր Հանս Քրիստիան Անդերսենը։
- 1840 թ. ծնվել է ֆրանսիացի գրող Էմիլ Զոլան։
- 1872 թ. մահացել է ամերիկացի գյուտարար եւ նկարիչ Սամյուել Մորզեն։
- 1888 թ. ծնվել է գրող, հրապարակախոս, հասարակական գործիչ Մարիետա Շահինյանը։
- 1932 թ. ծնվել է երգչուհի Լուսիկ Քոշյանը։

Այս օրը հին հայկական տոմարով Արեգ ամսվա Հրանտ օրն է։

Ապրիլի 3

- 1682 թ. մահացել է իսպանացի նկարիչ Բարտոլոմեո Մուրիլոն, որի նախաձեռնությամբ Սեւիլում բացվեց գեղարվեստի ակադեմիան։
- 1883 թ. ծնվել է ամերիկացի բանաստեղծ Վաշինգտոն Իրվինգը։
- 1920 թ. ծնվել է ռուս գրող Յուրի Նագիբինը։
- 1924 թ. ծնվել է ամերիկացի դերասանուհի Դորիս Դեյը, որը երաժշտական թատրոնի սիրված դերասանուհին էր։
- 1924 թ. ծնվել է ամերիկացի դերասան Մարլոն Բրանդոն։
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Արեգ ամսվա Արամ օրն է։

ՆԱՐԲԻ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՅՑԵՐ

1 ապրիլի

9.00 Հայլուր
9.20 Հիթ-շերթ
9.50 Սեզամ, բացվիր
10.20 Մանուկի կրպակ
10.30 Ծիծաղի տուն (1-ին մաս)
11.30 Մեր փոքրիկը մեծանում է
12.10 Ծիծաղի տուն (2-րդ մաս)
13.10 Երաժշտական կինոնկար «Ռոբերտ Ամիրխանյանի երգերը»
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Փոքրիկ իշուկի երազանքը»
17.30 Թուփոֆոնո. շարժվող հնչյուն
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 Մարզաշխարհ
19.00 Խորան լույս
19.10 «Համով լոտո»
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ
21.00 Հայլուր
21.35 Պրեմիերա
21.45 Զինուժ
22.20 Անմեղության կանխավարկած
22.45 Հայոց տաճարներ
23.00 Բոհեմ
23.40 Հայլուր
00.00 Գ/Ֆ «Բեովուլֆ»

Պրոմեթեւս

9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.00 Մանկական սերիալի պրեմիերա. «Տարզան» (3-րդ մաս)
1[illegible]0 Մուլտֆիլմ «3-րդ մոլորակի գաղտնիքը»
17.50 Կ/Ֆ «Գործընկերը»
18.20 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Սոլթին»
19.10 «Ծիծաղենք միասին»
19.20 Տեսահոլովակներ
19.50 «Ծիծաղենք միասին»
20.30 Լրաբեր
21.00 Տեսաֆիլմ «Խաբաբալադա»
23.30 «Ծիծաղենք միասին»
23.45 Մեթեո-TV

11.05 Ինչպես հասնել կատարելության. շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/Ֆ «Մեծ հայրիկ»
15.00 Հրապարակ
15.20 Աստարեզ
16.00 Աներեւակայելին իրականության մեջ
16.30 Գ/Ֆ «Նոթթինգ Հիլլ»
18.30 Հմայիլ
19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Մանուկի խոսնակ
20.10 Համերգ
[illegible]30 Ասիման (ռուսերեն ծրագիր)
21.05 Ոսկե սրինգ
22.10 Գ/Ֆ «Ունիվերսալ զինվորը»
23.50 Ակնթարթ
0.35 Գ/Ֆ «Կախարդը եւ բլեյերը»
(ավարտին Սուրհանդակ)

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. միտրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 «Օսկար» նավապետ Կուստոյի համար. «Աշխարհն առանց արեւի» (1-ին մաս)
10.15 «Եռալաշ»
10.30 Նվագիր, հարմոն սիրելի
16.00 Նորություններ
16.15 Ե. Պետրոսյանի էստրադային ներկայացումը. «Լիմոնիա երկիր, Պետրոսյանիա գյուղ»
17.55 Գեղասահք. աշխարհի առաջնություն-2000
19.00 Նորություններ
19.15 Բաղնիքի անուշ
19.45 Ֆիլմ «Ջրասամ դինոզավրերի հետ» (2-րդ սերիա)
20.25 Գ/Ֆ «Ընթրիք ցանցառների հետ» (դերերում Տ. Լերմիտ, Ժ. Վիլերե, Դ. Պրեւո, Ֆրանսիա, 1999 թ.)
22.00 Սերգեյ Դորենկոյի հեղինակային ծրագիրը
23.15 Գ/Ֆ «Մեծ սեխի փոքր հսկան» (դերերում Գ. Խազանով, Ի. Ռոզանովա, 1992 թ.)
00.50 Հեռուստավիկտորինա
01.35 Գեղասահք. աշխարհի առաջնություն-2000

РТР

9.00 Գ/Ֆ երեխաների համար «Տամմի» (Կանադա-Իտալիա)
10.30 РТР-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.35 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
12.25 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
12.55 Սերիալ «Ընկերները»
13.20 Էհ, ճանապարհներ...
13.35 «Ոսկե բանալի»
14.00, 21.00 Լուրեր
14.20 Դաշնություն
15.10 Գեղասահքի աշխարհի առաջնություն
17.00 Մուլտսերիալ «Թոմն ու Ջերին»
17.15 Երկիր մոլորակ
18.15 Տղամարդը եւ կինը
19.00 Իմ ընտանիքը
[illegible]0.05 Երկու ռոյալ
21.40 «Անշլագ» եւ ընկ. հատուկ թողարկում
22.30 Շաբաթվա ֆիլմը. Ադրիանո Չելենտանոն «Բլեֆ» ֆիլմում
[illegible]1.35 Վերջին սեանս. Ջենիֆեր Թիլլին «Չակիի հարսնացուն» ֆիլմում (ԱՄՆ)

2 ապրիլի

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ-64
12.00 Զինուժ
12.35 Մեր էկրանը
13.05 Մարդը եւ բնությունը
13.30 Դո, ռե, մի
15.15 «Լեգո» հեռուստամարաթոն
15.35 Փաստագրական կինոնկար «Ավիացիայի պատմությունը»
16.30 Արծաթե բանալի
17.00 Իմ տունը
17.20 Հայորդաց տներ
17.30 Քեռ-շոու
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 «Կապիտալ»
18.55 «Խոշոր պլանում»
19.30 Հայի տասներկու դեմքը
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 «Ֆուտբոլ» մոլորակ
21.00 Օրակարգ
21.40 Մանրամասներ
21.55 8 1/2. գ/ֆ «Կասյա»

Պրոմեթեւս

10.00 Մանկական սերիալի պրեմիերա. «Տարզան» (4-րդ մաս)
20.45 Տեսաֆիլմ «Պահպանիր նրան, Տիրամայր»
11.05 NON-STOP
11.30 Հնդկական կինոյի ժամ
17.05 Մուլտֆիլմ «Վոլկան յոթերորդ թագավորությունում»
17.20 Բնաշխարհ. «Միլիոնյան վազք»
18.05 «Հայտնություն»
19.00 Ռուսական բալետի աստղերը
19.30 Ժորժ դը լա Տուր. «Խաղամոլները»
20.00 «Միասին» (Միր)
20.30 Մուլտֆիլմ մեծահասակների համար «Կողոպուտ... ծնունդ»
20.50 Ջազ
21.25 Գ/Ֆ «Սեւ ու սպիտակ կատուներ»
23.45 Մեթեո-TV

11.05 Ինչպես հասնել կատարելության. շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30, 18.05 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/Ֆ «Ծննդյան տոները Վիլլի Գալի հետ» (2-րդ մաս)
15.00 Հրապարակ
15.15 Ի դեպ
15.40 Գ/Ֆ «Ճանապարհ դեպի Ալինգտոն»
17.40 Գիտաստղեր
18.35 Համերգ
19.05 Չոջիկ
19.30 Գ/Ֆ «Կահիրեի ծիրանագույն վարդը»
21.30 Հեշտագիծ
22.15 Վավերագրական ֆիլմ
22.30 Ոգնի-SHOW
23.00 Յոթ կար. լրատվական-վերլուծական ծրագիր
23.35 Գ/Ֆ «Կայսերական Վեներան»

9.00 Նորություններ
9.10 Բանակային խանութ
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Գուֆին եւ իր թիմը»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կոֆլովի «Անլուրջ նոթերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.00 Սերիալ «Ալֆ»
12.30 Առողջություն
13.00 Գ/Ֆ «Կհանդիպենք շատրվանների մոտ»
14.55 Համով պատմություններ
15.05 Ճանապարհորդների ակումբ
15.45 Մի գլուխգործոցի պատմություն
16.00 Նորություններ
16.10 Սերիալ «Լեոնցին»
17.00 Խելոքներն ու խելացիները
17.25 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմատինցի»
17.50 Դիսնեյ-ակումբ «Վինի Թուխի նոր արկածները»
18.20 Ինչպես է դա եղել. «Լենինգրադ» հյուրանոցի հրդեհը 1991 թ.
19.00 Նորություններ
19.10 Կանանց պատմություններ
19.45 Ծիծաղի համայնապատկեր
20.20 Գ/Ֆ «Ոստիկանական ակադեմիա. մոսկովյան միսիա» (դերերում Դ. Գեյնս, Մ. Ուինսլոու, Դ. Գրաֆ, ԱՄՆ, 1994 թ.)
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Օտար-3» (դերերում Մ. Ուիվեր, Լ. Հենրիքսեն, Չ. Դենս, ԱՄՆ, 1992 թ.)
01.05 Ֆուտբոլի ժամ
01.35 Գ/Ֆ «Սատանան եւ տասը պատվիրանները» (դերերում Ա. Դելոն, Շ. Ազնավուր, Լ. Վենտուրա, Ֆրանսիա, 1962 թ.)

РТР

9.00 «Հայրիկը, մայրիկը, ես սպորտային ընտանիք ենք»
9.55 Ծառայում եմ հայրենիքին
10.20 Հեռուստախաղ «Մանկան շուրթերով»
10.50 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 «Ռետրո-խաղալիկ»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Մուլտֆիլմ
14.00 Լուրեր
14.20 Խորհրդարանական ժամ
15.10 Նոր «Հին բնակարան»
16.10 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
17.10 Վավերագրական սերիալ «Հազարամյակի գաղտնիքները»
18.00 Մանուկի ակումբ
19.00 «Հայելու» առաջ
19.15 Համերգային ծրագիր «Եֆիմ Շիֆրինը եւ նրա ընկերները»
21.00 Հայելի
22.00 Գեղասահքի աշխարհի առաջնություն
00.45 Գ/Ֆ «Կենդանի մարմին» (Իսպանիա-Ֆրանսիա)
02.25 Իրական կինո. վավերագրական ֆիլմ «Ամուսնության խորհուրդը»

3 ապրիլ

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Կոլյան, Օլյան եւ Արխիմեդը»
17.40 Լուսավոր եւ գեղեցիկ աշխարհ
18.00 Հեռուստասերիալ «Մուրճ կնոջ բռունցքով»
19.00 1 լուր
19.10 «Հայի բախտ»
20.00 Ձեռագիր
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 [illegible]
21.50 «Համայնապատկեր»
22.15 Կուլիսների ետեւում
22.35 Ծիծաղի տուն
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս

9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
17.00 Մուլտծրագիր
17.35 Բնաշխարհ. «Բնությանը պահապան»
18.00, 20.00 Լրաբեր
18.15 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Սոլթին»
19.05 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
20.35 Երեկո Մայա Պլիսեցկայայի հետ
22.00 Գ/Ֆ «Ուղեկիցը»
23.40 Երաժշտություն կեսգիշերից առաջ

9.00 Տոմար
ավարտին Յոթ կար (կրկնություն)
19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Ավեստա
20.30 Աստարեզ
21.10 Քաղաք
22.05 Գ/Ֆ «Իմ բանկային ամերիկացիները»
0.30 Ակնթարթ
0.40 Գ/Ֆ «Օղակ»
(ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Սինդբադի նոր արկածները»
16.45 Ինչն ինչպես
17.00 Աստղային ժամ
17.25 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.30 Գագարինի մահը. փաստեր եւ վարկածներ
20.00 Շերլոկ Հոլմսի նոր կյանքը
20.45 Սերիալ «Հուշեր Շերլոկ Հոլմսի մասին»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 «Սպիտակ թութակ» ակումբ
23.50 Հայացք
00.35 Նորություններ
00.50 [illegible]
01.45 Դետեկտիվ սերիալ «Մայք Համմեր»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
7.20-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.35, 9.35 Ընտանեկան նորություններ

9.20 Հեռուստատեսային ՀԱՄ. հերթապահ բաժանմունք
10.30 Բժշկական բժշկագիտություն
10.40 «Արենա-սպորտ»
11.00 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
11.20 Սերիալ «Գնչուհին»
12.10 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.00 Հայելի
14.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
14.30 «Կանանց խաղ»
15.05 Սերիալ «Սեւ մարգարիտ»
15.55 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
16.40 Երկիր մոլորակ
17.35 Խանութ բազմոցի վրա
18.30 Աշտարակ
19.00 «Ռոսիա» կինոթատրոն. Վասիլի Միչենկոյի «Մենակ եւ անզեն» ֆիլմում
20.25 Մանուշակագույն ծուխ
21.45 Կինոյի ժամ. համաշխարհային բեսթսելեր. «Պաշիծ սիրով» (ԱՄՆ)
23.45 Ֆուտբոլ+TV Ա. Վայնշտեյնի հետ
01.15 Հեռուստատեսային ՀԱՄ. հերթապահ բաժանմունք
01.30 Խանութ բազմոցի վրա

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ
ԽԱՉԲԱՌ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ.

ՍԿԱՆՎՈՐԴ

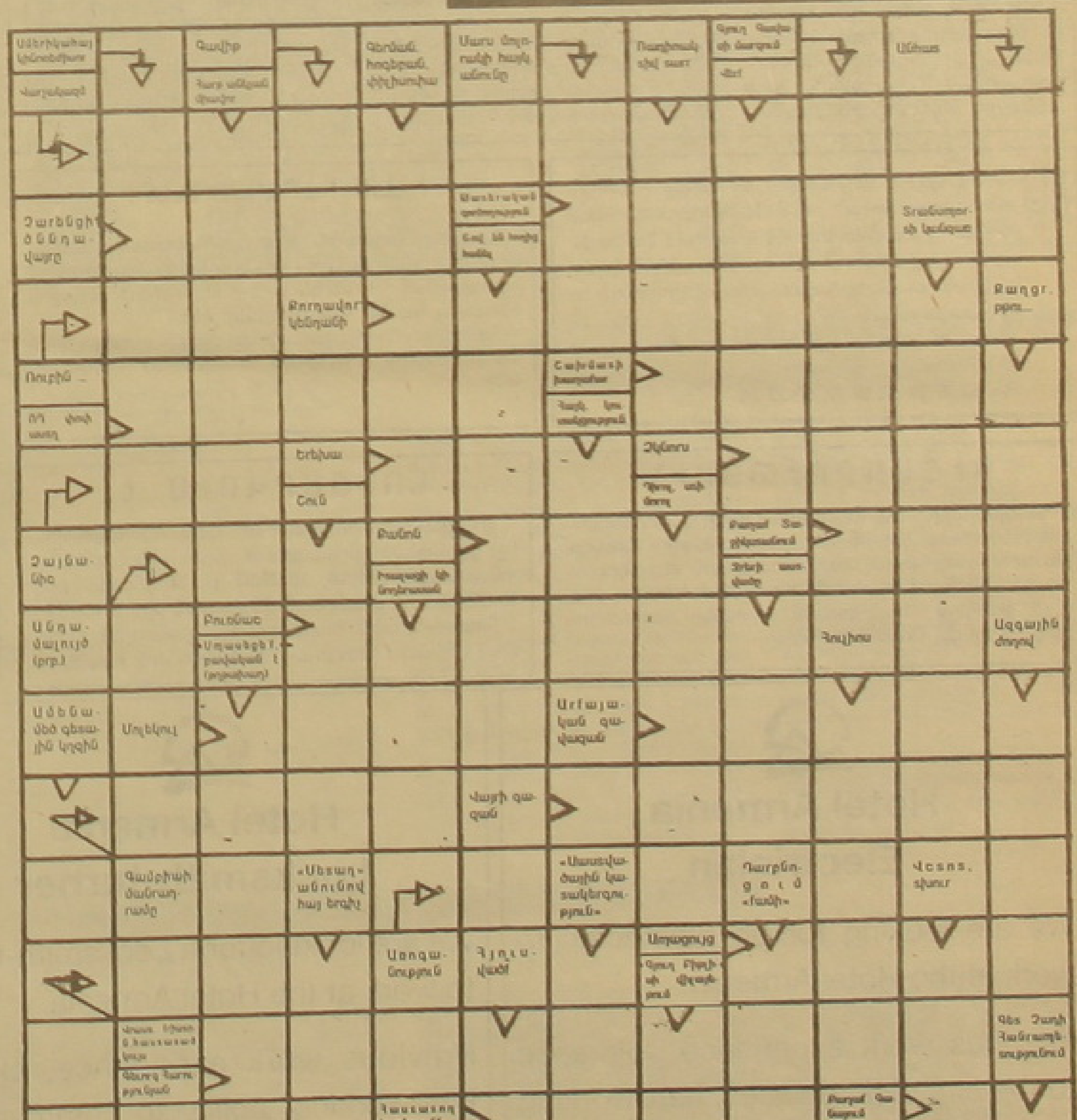

Կազմեց Է. ԱՎԱԳՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Անցահուն: 2. Աստվածաշունչ: 3. Ալմաղեն: 4. Սաղրանք: 5. Կոռովին: 6. Հիդրիա: 7. Կառամբոլինա: 8. Գաբրիելյան: 12. «Սավիտրի»: 16. Ախորժակ: 17. Կարակաս: 18. Ղարաբաղ: 19. Ավիակիր: 20. Հենարան: 21. Ունկնդիր: 27. Ռոստրոպովիչ: 28. Սուգանով: 29. Պլաստինատրոն: 33. Բարքլաս: 34. Տիմոնեն: 35. Լարկանա: 36. Բեռլիոզ: 37. Բարիկադ: 38. Նարինե:

Հորիզոնական

1. «Արիադնա»: 6. Հոնկոնգ: 9. Նախիմով: 10. Աստվածամերձ: 11. Նոստրադամուս: 13. Գնդացիր: 14. Նախաբան: 15. Ալյոխին: 22. Սակափինյան: 23. Գաբրովո: 24. Հեգնանք: 25. Շառական: 26. Սակառան: 30. Սարոյան: 31. Վասուտին: 32. Սան Լուիս: 33. Բայրոն: 37. Բարիտոն: 39. Նավապետ: 40. Բոգոսլովսկի: 41. Պլեզիանտրոտ: 42. Անտոնով: 43. Ատեշկին: 44. Դունինա:

Օրվա հետքերով

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Ակադեմիան հայկական գիտությունը ճգնաժամից հանելու ուղիներ է քննարկում

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի տարեկան ընդհանուր ժողովում մարտի 31-ին շարունակվեց հայկական գիտությունը ճգնաժամից հանելու ուղիների քննարկումը: Ժողովի աշխատանքին մասնակցում էին նաեւ ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Արմեն Խաչատրյանը, ՀՀ վարչապետ Արամ Սարգսյանը, Հայ Առաքելական եկեղեցու Արարատյան թեմի առաջնորդ Նավասարդ եպիսկոպոս Կճոյանը, ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարար Էդուարդ Ղազարյանը:

Ամփոփելով անցած ժամանակաշրջանում ակադեմիայի գործունեության արդյունքները, ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանը նշեց, որ չնայած ծանր պայմաններին, հաջողվել է լուծել մի շարք կարեւոր հարցեր: Մասնավորապես, միջոցառումներ են իրականացվել ակադեմիական տեղեկատվական ցանցի զարգացման, ինստիտուտների կենսագործունեության ապահովման, միջազգային կապերի զարգացման, միջազգային հեղինակավոր ծրագրերին մասնակցության ուղղությամբ: Իսկ գլխավորը՝ պահպանվել է գիտական ներուժը:

Ընդգծվեց գիտության նկատմամբ պետական քաղաքականության արմատական փոփոխության անհրաժեշտությունը՝ երկրի կարեւորագույն խնդիրների լուծման գործում գիտական ներուժի նորմալ օգտագործման նպատակով:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահության ակադեմիկոս-քարտուղար Վլադիմիր Բարխուդարյանի ընթերցած հաշվետու զեկուցման մեջ ներկայացվեցին ՀՀ ԳԱԱ 41 գիտական ստորաբաժանումների նվաճումները, ինչպես նաեւ կազմակերպական աշխատանքը: Համաձայն այդ տվյալների, ինտենսիվ կերպով կատարվել է Հայաստանի եւ մյուս երկրների գիտնականների փոխանակություն. 1999 թ. տեղի է ունեցել հայ գիտնականների 296 գործուղում, իսկ Հայաստան է ժամանել 268 արտասահմանյան գիտնական:

Հայ գիտնականներն ակտիվորեն մասնակցել են տարբեր միջազգային գիտական միջոցառումների: Մասնավորապես, ՀՀ ԳԱԱ նախագահը մասնակցել է Գիտական միությունների միջազգային խորհրդի հերթական գլխավոր վեհաժողովին Եգիպտոսում, ինչպես նաեւ Մեծ Բրիտանիայի Թագավորական ընկերության ընդհանուր ժողովին: ՀՀ ԳԱԱ փոխնախագահ Յուրի Շուքուրյանը մասնակցել է ՆԱՏՕ-ի գիտական խորհրդի համատեղ նիստին՝ որպես համանախագահ:

ՀՀ ԳԱԱ գիտնականների կողմից հետազոտություններ են կատարվել ավելի քան 40 դրամաշնորհներով, որոնք հատկացվել են միջազգային կազմակերպությունների եւ հիմնադրամների կողմից, ինչպիսիք են ՆԱՏՕ-ն, INTAS-ը, Քաղաքացիական հետազոտությունների եւ զարգացման ամերիկյան հիմնադրամը եւ այլն:

Հայտնի դարձավ նաեւ, որ ներկայումս ՀՀ ԳԱԱ կազմում կան 106 ակադեմիկոսներ, աշխատակիցների ընդհանուր թիվը կազմում է 4697, որոնցից 2516-ը՝ գիտաշխատողներ:

1999 թ. պաշտպանվել է 12 դոկտորական եւ 48 թեկնածուական թեզ:

ՀՈՒՅ

1965 թ. գործող Հայաստանի ուսանողական ջոկատների համապետական շտաբը, որը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կամավորական ծառայության կոմիտեի անդամ է, հրավիրում է մասնակցելու Եվրոպայի երկրներում, ԱՄՆ-ում, Հայաստանում միջազգային աշխատանքի ճամբարների ամառային ծրագրերին որպես կամավորական:

Դիմումները ընդունվում են հետեւյալ հասցեով՝ Կորյունի 19ա, 7-րդ հարկ

Հեռ. 52 27 01, 52 27 72, 52 27 88

Ի ԼՈՒՐ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրատապ թեմա» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման ՀՀ էներգետիկայի նախարարի առաջին տեղակալ **Կարեն Գալուստյանի** հետ:

Հանդիպումը կկայանա երկուշաբթի՝ ապրիլի 3-ին, ժամը 11:00-ին, «Հոլսթեն» սրճարանում (Բուզանդի 1/3):

ՄԱԱ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայգյուղփոխբանկում իրականացվող գործառնությունների սակագներին վերաբերող «Ազգի» երեկվա համարում տպագրված հայտարարության մեջ Գյուղացիական փոխօգնության միավորումներ ունեցող մարզերի ցանկում տեխնիկական վրիպակի հետեւանքով բաց է թողնվել Արմավիրի մարզը:

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Ռուբեն Շաքոյան» անհատական ձեռնարկությունը՝ գրանցված պետռեգիստրի Աշտարակի տարածքային բաժանմունքում, 10.01.97 թ.: Գրանցման թիվ 16.02.00499, գրանցման վկայական թիվ 030937:

Պարտատերերին երկու ամսվա ընթացքում խնդրվում է դիմել ք. Աշտարակ, Բագրատունի 2 հասցեով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱԽՏՈՐՈՇՄԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ ՃԱՆԱՉՎԱԾ ԱՌԱՋԱՏԱՐ

ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ

բժշկական միավորումը
ՄԱՅՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹՅԱՆ
ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՏՈՆԻ
ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ
2000 թ. ապրիլի 3-ից մինչեւ ապրիլի 6-ը հայտարարում է

ԲԱՑ ԴՌՆԵՐԻ ՕՐԵՐ

որոնց ընթացքում դիագնոստիկա դիմած բոլոր քաղաքացիները կարող են հանրապետության առաջատար բժիշկ-մասնագետների կոնսուլտացիաները ստանալ **ԱՆՎՃԱՐ**, իսկ ախտորոշիչ հետազոտությունները անցնել 50 տոկոս **ԶԵՂՉՈՎ**:

Հասցեն՝ Երեւան, Աջափնյակ, Մարգարյան փ. 6/1
☎ 35 11 01, 34 32 47

Ինտերնետ Միությունը

(ԻՄ) հայտարարում է ընդունելություն
Windows NT 4.0, UNIX - Novell 4. 1
օպերացիոն համակարգերի ցանցային ադմինիստրատորների պատրաստման դասընթացների:

Դասընթացի տեւողությունն է 75 ժամ, օրական 4-5 ժամ: Դասերը անց են կացվելու ուսանողների հետ համաձայնեցված օրերին եւ ժամերին: Դասերը ավարտելուց տրվում է համապատասխան օպերացիոն համակարգի ցանցային ադմինիստրատորի սերտիֆիկատ: Ուսանողների քանակը խմբում 10-12 հոգի: Դասընթացի արժեքը $190-ին համարժեք դրամ:

Դասերը անցկացվում են Միության կենտրոնում, Փավստոս Բուզանդ 31 հասցեով, Երեւաննախագիծ ինստիտուտի շենքի 7-րդ հարկում:

Մանրամասնությունները՝ **582760** հեռախոսահամարով:

Hotel Armenia
Electrician

We are looking for an Electrician to work at the Hotel Armenia.

Previous work experience, tolerance to the electrical devices, hardworking and ability to communicate with people.

Apply in writing with full CV by April 4, 2000, Hotel Armenia, Amiryan 1, Yerevan, Armenia, Department of Human Resources.

Tel: 560391

Hotel Armenia
Locksmith-turner

We are looking for a Locksmith-turner to work at the Hotel Armenia.

Previous work experience, skillful, hardworking, ability to communicate with people. Knowledge of electron beam welding is desirable.

Apply in writing with full CV by April 4, 2000, Hotel Armenia, Amiryan 1, Yerevan, Armenia, Department of Human Resources.

Tel: 560391

Hotel Armenia
Lift Mechanic

We are looking for a Lift Mechanic to work at the Hotel Armenia.

Work experience with the lifts of "Kone" and "Rade Kanchar" companies is preferable, hardworking, ability to communicate with people.

Apply in writing with CV by April 4, 2000, Hotel Armenia, Amiryan 1, Yerevan, Armenia, Department of Human Resources.

Tel: 560391

@rminco Global Telecommunications Համակարգչային ուսուցում՝ ԻՆՏԵՐՆԵՏ դպրոցում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դաշիչ 69150. Պատվեր 1234 Տպաքանակը՝ 4000 Ստորագրված է տպագրության՝ 31. 03. 2000 Գինը՝ 100 դրամ